
The logo for Cupore, featuring the word "cupore" in white lowercase letters on a red rectangular background.

KULTTUURIPOLITIIKAN TUTKIMUSKESKUS CUPORE
Cuporen työpapereita 25

Anna Kanerva & Emmi Lahtinen

KULTTUURIKASVATUSSUUNNITELMIEN TOTEUTTAMINEN KUNNISSA

Yhteistyö, rahoitus, kehittäminen ja ohjaus

28.4.2025

Cuporen työpapereita 25

Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore

© Tekijät ja Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätiö 2025

ISBN 978-952-7200-89-6 (pdf)

ISSN 2343-2284 (pdf)

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ.....	4
SAMMANFATTNING.....	5
SUMMARY.....	6
1 JOHDANTO.....	7
2 KULTTUURIKASVATUSSUUNNITELMIEN EDISTÄMINEN.....	9
2.1. Mikä on kulttuurikasvatussuunnitelma?	9
2.2. Suomen lastenkulttuuriliitto	10
3 SELVITYKSEN AINEISTO JA AIEMPI TUTKIMUS	13
3.1. Selvityksen aineisto.....	13
3.2. Katsaus aiempaan tutkimukseen	14
4 KULTTUURIKASVATUSSUUNNITELMIEN TOTEUTTAMINEN KUNNISSA	18
4.1. Kulttuurikasvatussuunnitelmien laatiminen ja päivittäminen	18
4.2. Yhteistyö opetusalan toimijoiden ja taide- ja kulttuurialan toimijoiden välillä	21
4.3. Velvoittavuus, seuranta ja ohjaus.....	27
4.4. Suunnitelmien rahoitus.....	30
4.5. Yhteistyö kunnissa, joissa ei ole kulttuurikasvatussuunnitelmaa.....	33
5 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	37
LÄHTEET	42
LIITE 1.....	44

KUVIOLUETTELO

Kuvio 1. Näkemykset taide- ja kulttuuritoimijoiden ja opetustoimijoiden välisestä yhteistyöstä.....	23
Kuvio 2. Näkemykset kulttuurikasvatussuunnitelman vastuista ja tavoitteiden toteutumisesta.....	26

TIIVISTELMÄ

Tässä selvityksessä tarkastellaan kulttuurikasvatussuunnitelmien toteuttamista suomalaisissa kunnissa. Kiinnostuksen kohteena on erityisesti kunnan opetustoimen ja kulttuuritoimen sekä laajemmin opetusalan ja taide- ja kulttuurialan toimijoiden välinen yhteistyö, kulttuurikasvatussuunnitelmien velvoittavuus, seuranta ja ohjaus sekä rahoitus. Selvityksen toteutti Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore opetus- ja kulttuuriministeriön toimeksiannosta vuosina 2024–2025. Selvityksen pääaineisto muodostuu kyselystä, joka lähetettiin kuntien kulttuurikasvatussuunnitelmista vastaaville henkilöille. Kyselyyn vastasi yhteensä 178 henkilöä 144 eri kunnasta.

Vuonna 2024 noin 80 prosentissa Suomen kunnista oli käytössä kulttuurikasvatussuunnitelma. Suunnitelmat tukevat laadukasta ja tasa-arvoista taidekasvatusta, mutta niiden toteuttamisessa on merkittäviä eroja kuntien välillä johtuen muun muassa resursseista, paikallisista tarpeista ja yhteistyökäytännöistä. Kunnissa, joissa suunnitelma on käytössä, eri toimijoiden välinen yhteistyö on yleensä aktiivista. Toisaalta yhteistyömallit ja käytännöt ovat epäyhtenäisiä, ja resurssien niukkuus voi rajoittaa yhteistyön koordinaatiota ja toimintaa. Kulttuurikasvatussuunnitelmien seuranta perustuu enimmäkseen määrälliseen tietoon, kuten osallistujamääriin, mutta laadullinen ja erityisesti suunnitelman vaikuttavuuteen liittyvä arviointi on vähäistä.

Kulttuurikasvatussuunnitelma voidaan liittää osaksi kunnan paikallista opetussuunnitelmaa. Yleisimmin kulttuurikasvatussuunnitelma on liitetty osaksi perusopetuksen opetussuunnitelmaa. Kyselyyn vastanneista henkilöistä noin joka neljännen kunnassa suunnitelma ei ole osa paikallista opetussuunnitelmaa. Kuntien näkemykset velvoittavuuden tarpeesta ovat kyselyn perusteella varsin jakautuneet sen puolesta tai sitä vastaan.

Kulttuurikasvatussuunnitelmien rahoitus jakautuu kunnissa yleisemmin kulttuuritoimen ja opetustoimen kesken, joskin kulttuuritoimi vastaa useimmiten pääosasta kustannuksia. Ylivoimaisesti suurin rahoituksen haaste on sen riittämättömyys ja kuntien talouden ajankohtaiset sopeutustarpeet. Kunnat etsivät lisärahoitusta hankkeista ja yksityisiltä rahoittajilta, minkä lisäksi rahoituksen haasteita pyritään ratkaisemaan esimerkiksi alueellisen yhteistyön keinoin.

Kulttuurikasvatussuunnitelmien toteuttaminen vaatii jatkuvaa kehittämistä, yhteistyötä ja riittäviä resursseja. Suunnitelmien vaikuttavuuden lisäämiseksi tarvitaan systemaattista tiedonkeruuta sekä laadullista arviointia.

SAMMANFATTNING

Denna studie undersöker genomförandet av kulturläroplaner i finländska kommuner. Särskilt fokus ligger på samarbetet mellan kommunens utbildningssektorn och kultursektorn samt mer allmänt mellan aktörer inom utbildnings- och kulturområdet, kulturläroplanernas bindande natur, uppföljning och styrning samt finansiering. Utredningen genomfördes av Kulturpolitisk forskningcentret Cupore på uppdrag av undervisnings- och kulturministeriet under åren 2024–2025. Det huvudsakliga materialet för studien består av en enkät som skickades till personer ansvariga för kulturläroplaner i kommunerna. Totalt besvarades enkäten av 178 personer från 144 olika kommuner.

År 2024 hade cirka 80 procent av Finlands kommuner en kulturläroplan i bruk. Planerna stöder högkvalitativ och jämlik konstfostran, men deras genomförande varierar avsevärt mellan kommuner på grund av bland annat resurser, lokala behov och samarbetsrutiner. I kommuner där planen används är samarbetet mellan utbildnings- och kulturaktörer oftast aktivt. Å andra sidan är samarbetsmodellerna och rutinerna oenhetliga, och brist på resurser kan begränsa samordningen och verksamheten. Uppföljningen av kulturläroplanerna bygger främst på kvantitativa uppgifter, såsom antalet deltagare, medan kvalitativ utvärdering, särskilt av planens effekt, är begränsad.

En kulturläroplan kan integreras i kommunens lokala läroplan. Vanligtvis är den en del av grundutbildningens läroplan. Av de som svarade på enkäten uppgav ungefär var fjärde att kulturläroplanen i deras kommun inte var en del av den lokala läroplanen. Kommunernas åsikter om behovet av att göra planerna bindande är delade, med argument både för och emot.

Finansieringen av kulturläroplanerna delas oftast mellan kommunens kultursektorn och utbildningssektorn, även om kultursektorn vanligtvis står för den största delen av kostnaderna. Den största utmaningen med finansieringen är dess otillräcklighet och behovet av aktuella anpassningar. Kommunerna söker ytterligare finansiering genom projekt och privata finansiärer, och försöker även lösa finansieringsutmaningar genom exempelvis regionalt samarbete.

Genomförandet av kulturläroplaner kräver kontinuerlig utveckling, samarbete och tillräckliga resurser. För att öka planernas genomslagskraft behövs systematisk datainsamling samt kvalitativ utvärdering.

SUMMARY

This study examines the implementation of cultural education plans in Finnish municipalities. The focus is particularly on the collaboration between the municipality's education and cultural sectors, as well as more broadly between actors in the fields of education, arts, and culture, the binding nature of cultural education plans, their monitoring and guidance, and funding. The study was conducted by the Center for Cultural Policy Research Cupore on behalf of the Ministry of Education and Culture in 2024–2025. The primary data for the study consists of a survey sent to individuals responsible for cultural education plans in municipalities. A total of 178 respondents from 144 different municipalities participated in the survey.

In 2024, approximately 80 percent of Finnish municipalities had a cultural education plan in place. These plans support high-quality and equitable arts education, but their implementation varies significantly between municipalities due to factors such as resources, local needs, and collaboration practices. In municipalities where a plan is in use, collaboration between education and cultural actors is generally active. However, cooperation models and practices are inconsistent, and limited resources can restrict coordination and activities. The monitoring of cultural education plans is primarily based on quantitative data, such as the number of participants, while qualitative evaluation, particularly regarding the impact of the plans, remains limited.

A cultural education plan can be integrated into a municipality's local curriculum. Most commonly, it is incorporated into the basic education curriculum. Among survey respondents, about one in four reported that their municipality's plan was not part of the local curriculum. Municipalities' views on the necessity of making these plans mandatory is divided, with opinions both for and against the idea.

Funding for cultural education plans is generally shared between the municipality's cultural and education sectors, though the cultural sector typically covers most of the costs. The most significant funding challenge is its insufficiency and the need for municipalities' budget adjustments. Municipalities seek additional funding through projects and private sponsors, and they also attempt to address funding challenges through regional cooperation.

The implementation of cultural education plans requires continuous development, collaboration, and sufficient resources. To enhance their impact, systematic data collection and qualitative evaluation are needed.

1 JOHDANTO

Kulttuurikasvatussuunnitelma on kunnan tai alueen suunnitelma siitä, miten kulttuuri-, taide- ja kulttuuriperintökasvatusta toteutetaan kunnassa tai alueella osana opetusta. Kulttuurikasvatussuunnitelmien tavoitteena on taata kaikille oppilaille yhdenvertaiset mahdollisuudet kokea taidetta ja kulttuuria.¹

Vuonna 2023 yhteensä 219 suomalaisessa kunnassa oli käytössä kulttuurikasvatussuunnitelma.² Kulttuurikasvatussuunnitelma mainitaan opetussuunnitelman perusteissa, mutta suunnitelman laatiminen ei ole pakollista eikä sen toimeenpano velvoittavaa. Kunnat päättävät itsenäisesti tavoista ja käytännöistä organisoida ja toteuttaa kulttuurikasvatussuunnitelmia. Yhtä yhteistä mallia kulttuurikasvatussuunnitelmille tai niiden toteuttamiselle ei ole olemassa, sillä kunnat ovat keskenään erilaisia, niiden käytettävissä olevat resurssit vaihtelevat ja myös taide- ja kulttuuritoimijoiden sekä kulttuuritarjonnan määrä kunnissa vaihtelee. Kulttuurikasvatussuunnitelmille ei ole myöskään olemassa valtakunnallisia linjauksia tai koordinaatiota.

Kulttuurikasvatussuunnitelmien laatimiseen kannustetaan kuitenkin monessa eri yhteydessä. Asia mainitaan opetussuunnitelman perusteiden lisäksi muun muassa valtioneuvoston koulutuspoliittisessa selonteossa (Valtioneuvosto, 2021, s. 54), kulttuuripoliittisessa selonteossa (Valtioneuvosto, 2024, s. 25) sekä esimerkiksi Lastenkulttuurin laatukäsikirjassa (Setälä, Tiainen-Niemistö & Vesikansa, 2016). Laajemmin lasten ja nuorten oikeus osallistua yhtäläisesti kulttuurielämään ja taiteisiin turvataan kansainvälisissä sopimuksissa, joista tärkeimmät ovat YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus (27. artikla) sekä Yleissopimus lapsen oikeuksista (31. artikla).

Kulttuurikasvatussuunnitelma yhdistää paikallisen opetussuunnitelman tavoitteet, kunnan oman kulttuuriperinnön sekä kunnan kulttuuritarjonnan. Suunnitelman laatiminen ja toteuttaminen edellyttää kunnan kulttuuritoimen ja opetustoimen sekä paikallisten opetus- ja taide- ja kulttuurialan toimijoiden yhteistyötä. Vaikka yhteistyö koulujen ja taide- ja kulttuuritoimijoiden välillä on monella tapaa aktiivista, on aiemmissa tutkimuksissa ja selvityksissä nostettu esiin myös yhteistyöhön liittyviä haasteita. Tietoa puuttuu myös suunnitelmien velvoittavuudesta eli mainitaanko se paikallisessa opetussuunnitelmassa, onko sille asetettu

¹ Ks. kulttuurikasvatussuunnitelma.fi-sivusto: <https://kulttuurikasvatussuunnitelma.fi/tieto/mita-miksi-ja-miten/> (haettu 28.11.2024).

² Terveystieteiden tutkimuskeskuksen TEAviisari: https://teaviisari.fi/teaviisari/content/file/458/Kulttuurin_perustaulukot_2023 (haettu 4.11.2024).

tavoitteita opetussuunnitelmassa ja miten velvoittavuuteen liittyviä tavoitteita seurataan. (Mm. Pääjoki, 2021; Hasselblatt, 2023.)

Hallinnonalojen välinen yhteistyö, rahoitusvastuista sopiminen, toiminnan koordinointi ja suunnitelmien vieminen osaksi paikallista opetussuunnitelmaa on todettu keskeisiksi tekijöiksi suunnitelmien käytännön toteuttamisen näkökulmasta (mm. Seirala, 2012, s. 18). Suunnitelman velvoittavuuden sekä kansallisen tason ohjauksen ja linjauksien tarpeesta on puhuttu jo pidempään, jotta suunnitelma saataisiin käyttöön kaikissa kunnissa.

Tässä selvityksessä paneudutaan erityisesti edellä mainittuihin tiedontarpeisiin. Selvityksessä kulttuurikasvatussuunnitelmien toteuttamista kunnissa tarkastellaan erityisesti kunnan kulttuuritoimen ja opetustoimen sekä opetus- ja kulttuurialan toimijoiden yhteistyön, paikallisen rahoituksen sekä kulttuurikasvatussuunnitelmien kehittämisen ja ohjauksen näkökulmista. Lisäksi yhteistyötä tarkastellaan niissä kunnissa, joissa ei ole käytössä kulttuurikasvatussuunnitelmaa. Selvityksen keskeiset kysymykset ovat:

Kulttuurikasvatussuunnitelman laatiminen ja päivittäminen:

- Onko kulttuurikasvatussuunnitelma päivitetty ja minkälaista palautetta päivityksen tueksi kerätään?

Yhteistyö:

- Miten yhteistyöstä ja vastuista sovitaan kunnan eri toimialojen sekä laajemmin opetuksen ja kulttuurialan toimijoiden välillä?
- Miten yhteistyötä koordinoidaan kunnissa?
- Mitä mieltä vastaajat ovat yhteistyön toimivuudesta ja miten yhteistyötä voisi kehittää?

Kulttuurikasvatussuunnitelman velvoittavuus ja toteutumisen seuranta:

- Onko kulttuurikasvatussuunnitelma velvoittava ja miten velvoittavuuden toteutumista ja paikalliseen opetussuunnitelmaan asetettujen tavoitteiden toteutumista seurataan kunnassa?

Rahoitus:

- Miten kulttuurikasvatussuunnitelman toteuttaminen rahoitetaan kunnassa ja mitkä ovat keskeiset rahoitukseen liittyvät haasteet?

Selvitys on laadittu opetus- ja kulttuuriministeriön toimeksiannosta ja sen toteuttivat Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cuporen erikoistutkija Anna Kanerva ja tutkija Emmi Lahtinen vuosien 2024–2025 aikana.

2 KULTTUURIKASVATUSSUUNNITELMIEN EDISTÄMINEN

2.1. Mikä on kulttuurikasvatussuunnitelma?

Kulttuurikasvatussuunnitelma on kunnan tai alueen suunnitelma siitä, miten kulttuuri-, taide- ja kulttuuriperintökasvatusta toteutetaan kunnassa tai alueella osana opetusta. Se voi koostua esimerkiksi työpajoista, esityksistä, vierailuista kunnan kulttuuriperintökohteisiin tai tutustumisista taidelaitoksiin. Suunnitelmien tavoitteena on tukea ja monipuolistaa perusopetuksessa annettavaa taidekasvatusta ja taata kaikille oppilaille tasavertaiset mahdollisuuden kokea taidetta ja kulttuuria.³

Kulttuurikasvatussuunnitelmia alettiin laatia 2000-luvun alkupuolella⁴ ja siitä lähtien niiden määrä on ollut jatkuvassa kasvussa. Suomen lastenkulttuuriliiton mukaan suunnitelmia oli vuonna 2024 yhteensä 243, mikä on kaikkiaan 79 prosenttia Suomen kunnista.⁵

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa kulttuurikasvatussuunnitelma mainitaan paikallisena, perusopetuksen tehtävää ja opetussuunnitelmaa täydentävänä suunnitelmana (OPH, 2014a, s. 4, 16; OPH, 2014b, s. 25), josta opetuksen järjestäjä päättää. Suunnitelman laatiminen ei ole pakollista, mutta opetussuunnitelman perusteissa koulutuksen järjestäjiä kannustetaan tekemään yhteistyötä muun muassa kirjasto- ja kulttuuritoimen ja muiden lähiympäristön toimijoiden kanssa sekä hyödyntämään opetuksessa taide- ja kulttuurilaitosten ja muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia. Yhteistyön tavoitteena on monipuolistaa oppimisympäristöjä ja tukea koulun kasvatustehtävää. (OPH, 2014b, s. 36, 142.)

³ Ks. kulttuurikasvatussuunnitelma.fi-sivusto: <https://kulttuurikasvatussuunnitelma.fi/tie-toa/mita-miksi-ja-miten/> (haettu 28.11.2024).

⁴ Suomen Lastenkulttuuriliiton artikkeli ”Valoa Taikalampusta, vauhtia Kulttuurivoltista – Kulttuurikasvatussuunnitelmien lyhyt historia”: <https://kulttuurikasvatussuunnitelma.fi/valoa-taikalampusta-vauhtia-kulttuurivoltista-kulttuurikasvatussuunnitelmien-lyhyt-historia/> (haettu 27.11.2024). Lue lisää kulttuurikasvatussuunnitelmien alkutaipaleesta: Kuusento, J. (2009). ”Näin syntyi Turun kulttuuripolku” Teoksessa Aro, A., Hartikainen, M., Hollo, M., Järnefelt, H., Kauppinen, E., Ketonen, H., Manninen, M., Pietilä, M. & Sinko, P. (Toim.) (2009) *Taide ja Taito kiinni elämässä! TaiTai Taide- ja taitokasvatus*.

⁵ Lastenkulttuuriliiton luku on kuntien itsensä liitolle ilmoittamien suunnitelmien lukumäärä. Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen TEAviisarin mukaan vuonna 2023 yhteensä 219 suomalaisessa kunnassa, 71 prosentissa kunnista, oli käytössä kulttuurikasvatussuunnitelma. Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen TEAviisari: https://teaviisari.fi/teaviisari/content/file/458/Kulttuurin_perustaulukot_2023 (haettu 4.11.2024).

Siitä huolimatta, että kulttuurikasvatussuunnitelmat ovat jo varsin yleisiä, ei niille ole olemassa valtakunnallisia linjauksia tai ohjausta. Myöskään yhtä yhteistä mallia suunnitelmille ei ole, vaan kunnat päättävät itsenäisesti suunnitelmien muodosta, sisällöstä ja toteutuksesta. Myös suunnitelmien nimi voi vaihdella, ja monessa kunnassa kulttuurikasvatussuunnitelma tunnetaan esimerkiksi kulttuurikasvatuspolkuna tai -ohjelmana.

Kulttuurikasvatussuunnitelmien tavoitteet kytkeytyvät paitsi koulujen taide- ja kulttuurikasvatukseen myös laajemmasta näkökulmasta lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseen sekä kulttuuristen oikeuksien turvaamiseen ja toteutumiseen (mm. Anttila, 2021; Pääjoki, 2021). Taiteisiin ja kulttuuriin osallistumisen on monessa tutkimuksessa todettu edistävän hyvinvointia ja lisäävän yhteiskunnallista osallisuutta (mm. Fancourt & Finn, 2019). Nämä tavoitteet ovat yleisesti jaettuja niin kulttuurin kuin opetuksen aloilla. Suunnitelmiin liittyy kuitenkin myös muita tavoitteita. Esimerkiksi taide- ja kulttuurialan toimijoiden näkökulmasta kulttuurikasvatussuunnitelmien toteuttamisessa on kyse myös ansaintamahdollisuuksista.

2.2. Suomen lastenkulttuuriliitto

Suomen lastenkulttuuriliitto edistää kulttuurikasvatussuunnitelmien laatimista ja tarjoaa kunnille tietoa ja työkaluja suunnitelmien toteuttamiseen. Suomen lastenkulttuuriliitto on vuonna 2015 perustettu lastenkulttuuritoimijoiden valtakunnallinen keskusjärjestö.⁶ Liiton taustalla on vuonna 2003 alkanut lastenkulttuurikeskusten verkostomainen yhteistyö ja liittoon kuuluu nykyisin 36 lastenkulttuurin jäsenorganisaatiota eri puolilta Suomea. Liitto ja sen jäsenet toteuttavat ja toimivat asiantuntijoina erilaisissa lastenkulttuurin saavutettavuutta sekä lasten ja nuorten kulttuurisia oikeuksia edistävässä hankkeissa ja toiminnassa. Lisäksi liitto koordinoi kulttuurikasvatusohjelma Taidetestaajia⁷ sekä tukee kuntia kulttuurikasvatussuunnitelmien kehittämisessä. Suomen lastenkulttuuriliitto saa toimintaansa opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämää valtionavustusta.⁸

Lastenkulttuuriliitolla on historiansa aikana ollut useampia kulttuurikasvatussuunnitelmien edistämiseen tähtäviä hankkeita. Vuosina 2015–2016

⁶ Vuoden 2024 loppuun asti järjestö tunnettiin nimellä Suomen lastenkulttuurikeskusten liitto.

⁷ Taidetestaajat on Suomen kulttuurirahaston ja Svenska kulturfondenin rahoittama hanke, jota tuottaa Suomen Lastenkulttuuriliitto. Taidetestaajat-hanke on vinyt vuodesta 2017 alkaen kaikki peruskoulun 8.-luokkalaiset vuosittain taidelaitoksiin. Lue lisää Taidetestaajat-hankkeesta: <https://taidetestaajat.fi/> (haettu 8.11.2024).

⁸ <https://lastenkulttuuri.fi/liitto/liitto-lyhyesti/> (haettu 8.11.2024).

toteutettu Kulttuurivoltti oli Suomen kulttuuriperintökasvatuksen seuran ja Suomen lastenkulttuuriliiton yhteinen ja ensimmäinen valtakunnallinen kulttuurikasvatussuunnitelmien edistämishanke. Viime vuosina kulttuurikasvatussuunnitelmiin liittyviä kehittämishankkeita on ollut kaksi: Kulttuurikasvatussuunnitelmien edistämishanke I (2021–2023) ja Kulttuurikasvatussuunnitelmien edistämishanke osa II (2023–2024). Hankkeet ovat tähänneet siihen, että jokaisessa Suomen kunnassa olisi käytössä kulttuurikasvatussuunnitelma. Hankkeissa on muun muassa keskitytty suunnitelmien laatimiseen, suunnitelmien sisältöjen kehittämiseen, valtakunnallisten ohjeistusten tekemiseen sekä suunnitelmien laajentamiseen eri kouluasteille, erityisesti toisen asteen ammatilliseen koulutukseen. Lisäksi on edistetty olemassa olevien kulttuurikasvatussuunnitelmien seuranta- ja arviointia sekä luotu kunnille seuranta- ja arviointityökaluja ja muita materiaaleja. Hankkeiden tavoitteena on ollut tukea kuntia kulttuurikasvatussuunnitelmatyössä sekä jakaa lastenkulttuuriverkoston osaamista eteen päin.⁹

Osana edellä mainittuja edistämishankkeita Suomen lastenkulttuuriliitto on toteuttanut vuodesta 2022 alkaen kyselyn kunnille kulttuurikasvatussuunnitelmien toteuttamisesta. Kyselyssä on vuosittain toistuvia kysymyksiä, minkä lisäksi sitä laajennetaan tarpeen vaatiessa. Kyselyissä on kerätty tietoa suunnitelmien toteuttamiseen liittyvistä asioista kuten mukana olevista taiteenaloista, rahoituksesta sekä suunnitelmien toteuttamisen ja arvioinnin tavoista, haasteista, tarpeista ja hyvistä käytännöistä. Aineisto on liiton mukaan kuitenkin ollut alikäytettyä ja toiveissa on aineiston parempi hyödyntäminen ja tiedonkeruun kehittäminen tulevaisuudessa.¹⁰ Kyselyn tuloksia ja hyviä käytäntöjä on raportoitu kulttuurikasvatussuunnitelma.fi-sivustolla blogikirjoitusten muodossa.¹¹

Kulttuurikasvatussuunnitelmien kehittäminen ja liiton jäsenten ja kuntien tukeminen suunnitelmien laatimisessa ja toteuttamisessa ovat osa Suomen lastenkulttuuriliiton perustehtävää. Edistämishankkeiden päätyttyä liitossa pohditaan kulttuurikasvatussuunnitelmiin liittyvän toiminnan ja valtakunnallisen kehittämisen perustasoa. Tällä hetkellä keskeisenä kehittämistavoitteena on toisen asteen

⁹ Ks. Kulttuurikasvatussuunnitelmien edistämishanke I (2021–2023): <https://lastenkulttuuri.fi/kulttuurikasvatussuunnitelmien-edistamishanke-2021-2023/> ja Kulttuurikasvatussuunnitelmien edistämishanke osa II (2023–2024): <https://lastenkulttuuri.fi/hankkeet/kulttuurikasvatussuunnitelmien-edistamishanke/> (haettu 8.11.2024).

¹⁰ Henkilökohtainen tiedonanto Eeva Laitinen 3.10.2024.

¹¹ Ks. esim. blogi Kuntakyselyn tulokset 2024: Kulttuurikasvatussuunnitelmien valtakunnallinen tilanne: <https://kulttuurikasvatussuunnitelma.fi/kuntakyselyn-tulokset-2024> (haettu 8.11.2024); vuoden 2025 kyselytulokset: <https://kulttuurikasvatussuunnitelma.fi/kuntakyselyn-tulokset-2025-kulttuurikasvatussuunnitelmien-valuation-tilanne/> (haettu 2.4.2025).

kulttuurikasvatussuunnitelmien pilotoiminen, pilottien kokemuksista viestiminen sekä suunnitelmien laajentaminen erityisesti yksityisiin ammatillisiin oppilaitoksiin.¹²

¹² Henkilökohtainen tiedonanto Henna Kojo 31.1.2025.

3 SELVITYKSEN AINEISTO JA AIEMPI TUTKIMUS

Tässä luvussa kuvataan selvityksessä käytetty aineisto. Aineisto koostuu pääasiassa Cuporen omasta, tätä selvitystä varten toteuttamasta kyselystä. Lisäksi aineistona on käytetty Suomen lastenkulttuuriliiton vuosina 2023–2025 toteuttamien kulttuurikasvatussuunnitelmia koskevien kyselyiden tuloksia. Kyselyaineistojen lisäksi selvityksessä hyödynnetään muita aihetta koskevia aineistoja, kuten aiempia tutkimuksia ja opinnäytetöitä.

3.1. Selvityksen aineisto

Cupore toteutti loppuvuodesta 2024 sähköisen kyselyn, joka lähetettiin kaikkiin Suomen kuntiin. Kysely lähetettiin kuntien kulttuurikasvatussuunnitelmista vastaaville henkilöille ja siihen oli mahdollista vastata suomeksi ja ruotsiksi. Kysely oli avoinna 20.11-5.12.2024 välisenä aikana, minkä lisäksi kahdelle vastaajalle annettiin heidän pyynnöstään lisää aikaa vastata kyselyyn 9.12.2024. Niissä kunnissa, joissa kulttuurikasvatussuunnitelma on käytössä, kysely lähetettiin suunnitelman koordinoimisesta vastaaville henkilöille eri toimialoilla. Samasta kunnasta voi siksi olla useampi vastaaja. Kyselyssä oli osio myös niille kunnille, joissa ei vielä ole käytössä kulttuurikasvatussuunnitelmaa. Näissä kunnissa vastaajat olivat sivistystoimen (mm. kulttuuri-, kirjasto-, ja hyvinvointitoimialat) toimihenkilöitä. Kysely lähetettiin yhteensä 791 henkilölle ja sitä oli mahdollista välittää eteenpäin. Kuntien toimihenkilöiden yhteystiedot saatiin käyttöön Suomen lastenkulttuuriliitosta.

Kysely keskittyi selvityksen tavoitteiden mukaisesti kunnan kulttuuritoimen ja opetustoimen sekä opetus- taide- ja kulttuurialan toimijoiden väliseen yhteistyöhön, yhteistyön koordinointiin sekä kulttuurikasvatussuunnitelmien rahoitukseen, päivittämiseen ja kehittämiseen ja ohjauksen tarpeeseen. Niiltä kunnilta, joissa kulttuurikasvatussuunnitelma ei ole käytössä kysyttiin, miten eri alojen välinen yhteistyö ja sen koordinointi on kunnissa järjestetty sekä hyötyisikö opetustoimijoiden ja taide- ja kulttuuritoimijoiden välinen yhteistyö kulttuurikasvatussuunnitelmasta. Lähtökohtanamme oli sekä kuntien eri toimi- ja hallinnonalojen (opetus, kulttuuri, sivistys tms.) välinen yhteistyö että suunnitelman toteuttamiseen osallistuvien tahojen, eli koulujen ja taide- ja kulttuurikentän toimijoiden välinen yhteistyö. Kyselyssä vastaajille ei kuitenkaan tarkemmin määritelty, mitä taide- ja kulttuuritoimijoilla ja opetustoimijoilla tarkoitetaan, ja tämä herätti joissakin vastaajissa epätietoisuutta siitä, mistä näkökulmasta heidän tulisi kyselyyn vastata. Kyselylomake löytyy raportin liitteestä 1.

Kyselyyn vastasi yhteensä 178 henkilöä 144 eri kunnasta. 25 kunnasta vastaajia oli useampi kuin yksi ja kuusi vastaajaa ei nimennyt edustamaansa kuntaa. Vuonna 2024 Suomessa oli yhteensä 309 kuntaa eli vastauksia saatiin lähes joka toisesta kunnasta (47 %). Kyselyyn vastanneista henkilöistä suurin osa (64 %, 113 henkilöä) edusti kulttuuritoimialaa ja runsas neljännes (26 %, 47 henkilöä) opetuksen ja koulutuksen toimialaa. 10 prosenttia vastaajista (18 henkilöä) ilmoitti edustavansa jotain muuta toimialaa. Näitä olivat sivistystoimi tai -palvelut, vapaa-aikatoimi tai -palvelut, hyvinvointipalvelut, hallintopalvelut ja kirjastopalvelut. Vastauksia saatiin kaikista Manner-Suomen maakunnista, määrällisesti eniten Uudenmaan, Lapin, Varsinais-Suomen ja Pohjois-Pohjanmaan maakunnista. Vastauksia saatiin sekä suomen- että ruotsinkielisistä kunnista.

Kyselyyn vastanneista kunnista 21 kunnassa (15 %) ei ole tällä hetkellä käytössä kulttuurikasvatussuunnitelmaa. Näissä kunnissa yli puolet (57 %) vastaajista edusti kulttuurin toimialaa, 33 prosenttia opetuksen toimialaa ja 10 prosenttia jotain muuta toimialaa.

Kysely koostui avoimista ja monivalintakysymyksistä sekä väittämistä. Vastaajilla oli mahdollisuus antaa lisätietoja tai täydentää vastauksiaan kysymysosioiden lopussa. Vastauksista poimittuja sitaatteja käytetään raportissa avaamaan tutkijoiden tulkintoja vastauksista. Sitaattien kirjoitusvirheitä on korjattu lukemisen ja ymmärtämisen helpottamiseksi, minkä lisäksi sitaateista on poistettu tunnistettavuutta.

3.2. Katsaus aiempaan tutkimukseen

Kulttuurikasvatussuunnitelmia, niiden merkitystä ja toteuttamista on tarkasteltu viime vuosina etenkin erilaisissa opinnäytetöissä ja aihetta on sivuttu myös muutamissa tutkimushankkeissa. Tutkimus aiheesta on kuitenkin melko vähäistä ja pis-temäistä, eikä esimerkiksi kattavaa tutkimusta kulttuurikasvatussuunnitelmien vaikuttavuudesta ole toteutettu. Lastenkulttuuriliittoa koskevassa luvussa 2.2 esiteltiin liiton vuosittain toteuttamaa, kulttuurikasvatussuunnitelmien toteuttamista koskevaa kyselyä.

Kaikissa tätä selvitystä varten lukemissamme selvityksissä ja tutkimuksissa kulttuurikasvatussuunnitelmia on pidetty hyvinä käytäntöinä ja toimintamalleina edistämään ja monipuolistamaan opetuksessa annettavaa taidekasvatusta sekä lisäämään koulujen ja taide- ja kulttuuritoimijoiden välistä yhteistyötä. Itsessään dokumentin olemassaolo ei kuitenkaan takaa siihen liitettyjen tavoitteiden

toteutumista. Haasteeksi suunnitelmien toteuttamiselle ja tavoitteiden saavuttamiselle on tutkimuksissa todettu kuntien keskinäisen erilaisuuden ja resurssien ohella etenkin yhteistyö koulujen ja taide- ja kulttuuritoimijoiden välillä.

Tarja Pääjoen vuonna 2021 ilmestynyt tutkimusraportti *Kristallikruunuja ja samettiverhoja: koulut ja taidetoimijat yhteistyössä Taidetestaajat-hankkeessa* käsittelee kulttuurikasvatussuunnitelmien toteuttamista erityisesti Taidetestaajat-hankkeen näkökulmasta, mutta sen havainnot ovat yleistettävissä myös laajemmin suunnitelmien toteuttamiseen ja niihin liittyviin haasteisiin. Taidetestaajat-hanke on useissa kunnissa osa kulttuurikasvatussuunnitelmaa. Pääjoen tutkimus kytkeytyy monessa kohtaa kuntien kulttuurikasvatussuunnitelmiin ja tarjoaa ja arvioi tietoa taidevierailujen toteutuksesta, koulujen ja taidelaitosten yhteistyöstä sekä taidevierailutoiminnan kehittämistä (Pääjoki, 2021, s. 15).

Paikalliset kulttuurikasvatussuunnitelmat ovat Pääjoen mukaan tärkein käytössä oleva toimintamalli koulujen ja taidelaitosten yhteistyölle (Pääjoki, 2021, s. 18). Yhteistyössä on kuitenkin vielä kehitettävää, puolin ja toisin. Taide- ja kulttuuritoimijoiden taidekasvatusosaamisessa, esimerkiksi erilaisten yleisöjen tarpeiden ymmärtämisessä on yhä parannettavaa. Taidekasvatus hyötyisi myös tiiviimmästä yhteistyöstä opettajien kanssa ja heidän pedagogisen asiantuntemuksensa paremmasta hyödyntämisestä. Vastaavasti opetustoimijoiden osallistuminen kulttuurikasvatussuunnitelmien laatimiseen edistäisi opettajien ymmärrystä taide- ja kulttuurialan toimijoiden osaamisesta sekä taide- ja kulttuurivierailujen tavoitteista. Kulttuurikasvatussuunnitelmien tavoitteiden tulisikin Pääjoen mukaan kytkeytyä kiinteämmin sekä koulujen että taide- ja kulttuurialan toimijoiden työhön. Kulttuurikasvatussuunnitelmien toteuttaminen hyötyisi myös yhteistyön ja toiminnan paremmasta koordinoinnista. (Pääjoki, 2021, s. 116, 193.)

Pääjoki ehdottaa toimenpidesuosituksena, että oppimisen näkökulmasta koulujen taidevierailut kannattaisi kytkeä opetussuunnitelmaan. Tämä voisi edesauttaa sitä, että sekä opettajat että oppilaat mieltäisivät taidevierailut perusopetuksen osana eivätkä ylimääräisenä viihdykkeenä. Tällä hetkellä kulttuurikasvatussuunnitelmat ovat perusopetuksen opetussuunnitelman paikallisesti sovittavia asioita. Suunnitelmien liittäminen osaksi opetussuunnitelmia ja velvoittavuuden parantaminen edistäisivät lisäksi varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen oppilainen yhdenvertaista asemaa. (Pääjoki, 2021, s. 202.)

ArtsEqual oli vuosina 2025–2021 toteutettu taiteiden ja taidepedagogiikan tutkimushanke Suomessa. Hankkeessa tutkittiin muun muassa taidetta julkisena palveluna, taidekasvatuksen tasa-arvo- ja hyvinvointivaikutuksia sekä taiteen mahdollisuuksia tukea oppimisen ja osallistumisen tasa-arvoa suomalaisissa

kouluissa.¹³ Hankkeen toimenpidesuosituksen mukaan peruskoulu voisi olla Suomen suurin kulttuurikeskus, jos yhteistyö eri toimialojen välillä olisi tiiviimpää. Toimenpidesuosituksessa peruskoulujen ja taide- ja kulttuurikasvatustahojen yhteistyön vahvistamiseksi ehdotetaan, että kunnat laativat kulttuurikasvatussuunnitelman ja kytkevät sen kunnalliseen tai alueelliseen kulttuurihyvinvointisuunnitelmaan, että peruskoulut osallistuvat kulttuurikasvatussuunnitelmien suunnitteluun ja toteuttamiseen ja että taide- ja kulttuuripalveluita tuottavat tahot tekevät entistä enemmän yhteistyötä alueen peruskoulujen kanssa. (Anttila, Jaakonaho, Juntunen, Martin, Nikkanen, Saastamoinen & Turpeinen, 2017.)

ArtsEqual-hankkeen Arts@School-ryhmän johtaja, professori Eeva Anttila jatkaa artikkelissaan ”Tasa-arvo peruskoulun taidekasvatuksessa: Avaimia kestäviin ratkaisuihin” peruskoulun taidekasvatuksen kehittämistä. Anttilan mukaan peruskoulun taide- ja kulttuurikasvatus ei nykyisellään kykene riittävästi tasapainottamaan koulun ulkopuolisten eriarvoistavien tekijöiden vaikutusta lasten ja nuorten osallisuuteen taide- ja kulttuuripalveluihin. Syitä tilanteeseen ovat muun muassa taideaineiden vähentyneet tuntimäärät, tiettyjen taideaineiden puuttuminen opetussuunnitelmasta, opettajien vaihteleva osaaminen, pätevien taideaineiden opettajien puute sekä koulujen vähäiset resurssit. Tilanteen parantamiseksi Anttila panostaisi taidekasvatuksen laatuun muun muassa opettajankoulutuksen kautta. Toinen keino on yhteistyön lisääminen paikallisten taide- ja kulttuuritoimijoiden kanssa. (Anttila, 2021.)

Viime vuosina kulttuurikasvatussuunnitelmista on laadittu myös useampi opinnäytetyö. Niissä on käsitelty muun muassa suunnitelmien merkityksiä ja kehittämistarpeita kunnissa (Laitinen, 2022), lastenkulttuurin yhdenvertaisuuden edistämistä suunnitelmien avulla (Pettersson, 2022) sekä koulujen ja taidealan toimijoiden välistä yhteistyötä (Hasselblatt, 2023). Eeva Laitisen tutkielma nostaa esille erityisesti kulttuurikasvatuksen ristiriitaisen roolin kuntien kulttuuritoiminnassa. Kulttuurikasvatuksen määrittellään pohjaavan sivistykseen ja yhdenvertaisuuteen, mutta käytännössä nämä arvot jäävät usein muiden kuntien tehtävien jalkoihin. Laitisen mukaan kunnat kaipaavat kulttuurikasvatussuunnitelmien laatimiseen lisää resursseja, valmiita malleja, osaamisen kehittämistä sekä lisää yhteistyötä. (Laitinen, 2022.)

Eeva Petterssonin opinnäytetyö tarkastelee lastenkulttuurin yhdenvertaisuuden edistämistä kulttuurikasvatussuunnitelmien ja verkostoyhteistyön avulla. Opinnäytetyö on tutkimuksellinen kehittämistyö, jonka pohjalta syntyy alueellisen

¹³ Ks. lisää <https://www.artsequal.fi/fi/> (haettu 25.11.2024).

yhteistyön toimintamalli, jossa keskiössä ovat yhteistyöverkostot ja alueellinen kulttuuriyhteistyö. Toimintamalli pyrkii tarjoamaan uusia mahdollisuuksia erityisesti pienten kuntien kulttuurikasvatukseen. (Pettersson, 2022.)

Helena Hasselblatt kuvaa tutkielmassaan koulujen ja kunnallisten taidetoimijoiden välisen yhteistyön haasteita kulttuurikasvatussuunnitelman toteuttamisessa Porvoossa. Hänen johtopäätöksensä on, että yhteistyön pullonkaulat liittyvät organisatorisella ja ammatillisella tasolla erityisesti suunnitteluun, rakentamiseen, poliittiseen päätöksentekoon, seurantaan ja laaduntarkkailuun sekä resursseihin. Käytännön tasolla haasteet liittyvät ennen kaikkea toimijoiden väliseen viestintään, toiminnan resursseihin, suunnitteluun ja sisältöihin. Kulttuurikasvatusta ei välttämättä ymmärretä käsitteellisellä tasolla, minkä lisäksi Hasselblatt nostaa esille haasteena lastenkulttuurin vähäisen arvostuksen. (Hasselblatt, 2023.)

4 KULTTUURIKASVATUSSUUNNITELMIEN TOTEUTTAMINEN KUNNISSA

Tässä luvussa kuvataan selvityksen keskeiset tulokset. Ensin tarkastellaan kulttuurikasvatussuunnitelmien laatimista ja päivittämistä, sen jälkeen opetusalan ja kulttuurialan toimijoiden väliseen yhteistyöhön liittyviä kysymyksiä ja kolmanneksi suunnitelman velvoittavuutta ja siihen liittyvää seurantaa ja ohjausta. Lisäksi tarkastellaan kulttuurikasvatussuunnitelmien rahoitusta ja lopuksi kuntia, joissa ei tällä hetkellä ole kulttuurikasvatussuunnitelmaa käytössä.

4.1. Kulttuurikasvatussuunnitelmien laatiminen ja päivittäminen

Sekä opetuksen ja koulutuksen että kulttuurin toimialat osallistuvat kulttuurikasvatussuunnitelmien laatimiseen lähes kaikissa niissä kunnissa, joissa suunnitelma on käytössä. Vastaajista 94 prosenttia kertoi opetuksen ja koulutuksen toimialan osallistuvan suunnitelman laatimiseen, kulttuurin toimialan puolestaan 97 prosenttia. Lisäksi monet muut toimialat osallistuvat kunnissa kulttuurikasvatussuunnitelmien laatimisiin. Liki joka toinen (47 %) vastaaja mainitsi muita suunnitteluun osallistuvia toimialoja tai tahoja, joista yleisimpiä olivat varhaiskasvatus, kirjasto-, liikunta- ja nuorisotoimi tai -palvelut, taide- ja kulttuurialan toimijat, kuten museot, musiikkioppilaitokset ja erilaiset alan yhdistykset, lastenkulttuurikeskukset ja muut alan toimijat, kansalaisopistot sekä taiteen perusopetus.

Kunnissa on käytössä erilaisia käytäntöjä siihen, miten kulttuurikasvatussuunnitelman toteuttamiseen eli kulttuuripalvelujen tuottamiseen osallistuvat taide- ja kulttuurialan toimijat valitaan ja kuka asiasta päättää. Yleisellä tasolla valintaan vaikuttavat erityisesti paikallisen tai alueellisen kulttuurikasvatussuunnitelman tavoitteet, alueen taide- ja kulttuuripalvelujen saatavuus sekä toimijoiden osaaminen ja mahdollisuus järjestää toimintaa. Tämän lisäksi merkitystä on palveluiden hinnalla ja suunnitelman toteutukseen varatuilla resursseilla. Valinnoissa pyritään monipuoliseen tarjontaan ja vaihteleviin teemoihin, resurssien puitteissa. Mahdollisuuksien mukaan paikallisia sisältöjä täydennetään alueellisilla ja/tai valtakunnallisilla kohteilla. Tällöin tavoitteena voi myös olla painottaa sellaisia taiteenaloja tai sisältöjä, jotka paikallisesta ympäristöstä puuttuvat.

Sekä kunnat että kulttuurikasvatussuunnitelmat ovat keskenään hyvin erilaisia ja tällä on vaikutusta myös taide- ja kulttuurialan toimijoiden valintaan ja valintaprosessin organisointiin. Suomessa on paljon kuntia, joissa on vain vähän

taide- ja kulttuuritarjontaa, jolloin käytännössä kaikki tai ainakin lähes kaikki alan toimijat osallistuvat suunnitelman toteutukseen. Suurissa kaupungeissa toimijoita on enemmän, ja haasteeksi saattaa muodostua toiminnan volyyymi, mikä voi rajata pieniä toimijoita kulttuurikasvatussuunnitelman toteutuksen ulkopuolelle.

Taide- ja kulttuurialan toimijoita tavoitellaan muun muassa avoimilla tarjouspyynnöillä ja hauilla. Tarjouspyyntöjä lähetetään myös suoraan alan toimijoille. Taide- ja kulttuuritoimijat voivat myös tarjota itse palveluitaan kulttuurikasvatussuunnitelman toteutukseen. Kunnissa on käytössä myös erilaisia yhteisiä tilaisuuksia, kuten esimerkiksi yhdistystapaamisia, joissa keskustellaan eri alojen toimijoiden kesken kulttuurikasvatussuunnitelman toteutuksesta. Joissain kulttuurikasvatussuunnitelmissa alueen taide- ja kulttuurialan toimijat nimetään jo itse suunnitelmassa. Heidän kanssaan on voitu laatia suoria sopimuksia suunnitelman toteutuksesta tai suunnitelmassa nimetyt tahot voivat olla myös enemmän suuntaa antavia vaihtoehtoja toteutukselle.

Yleisimmin kulttuurikasvatussuunnitelman toteutukseen osallistuvista taide- ja kulttuurialan toimijoista esityksen ja päätökset tekee kunnan kulttuuritoimi tai esimerkiksi vapaa-aika- ja sivistystoimen alla toimiva kulttuurista vastaava henkilö(t), joka on usein nimetty kulttuurikasvatussuunnitelmista vastaavaksi tahoksi. Tämä taho voi olla myös lastenkulttuurikeskus. Toisissa kunnissa kulttuuritoimi/kulttuurivastaava tekee päätökset itsenäisesti, toisissa taas kuultaan ensin asiasta esimerkiksi opetusalan toimijoita, kuten kouluja tai rehtoreita.

Toiseksi yleisintä on, että kunnissa päätöksistä vastaa eri toimialojen edustajista koostuva yhteistyöryhmä. Ryhmässä on yleensä edustettuna sekä kulttuurietä opetusalan toimijoita (mm. rehtori, opettaja, lastenkulttuurikeskus, kulttuuritoimi, taide- ja kulttuuritoimijoita), joiden lisäksi mukana voi olla myös henkilöitä kunnan muilta toimialoilta (esimerkiksi varhaiskasvatuksesta, kansalaisopistolta, seurakunnasta, nuorisotyöstä, kirjastolta jne.).

Joissain kunnissa lopulliset päätökset suunnitelmaan osallistuvista taide- ja kulttuurialan toimijoista tekevät opetustoimijat; rehtorit ja asiasta vastuulliset opettajat. Tällöin kunnan kulttuuritoimi on kuitenkin yleensä laatinut esitykset tarjonnasta ja opetusalan toimijat päättävät, mihin toimintaan koulujen halutaan osallistuvan.

Yhteistyöstä ja vastuista sopiminen taide- ja kulttuurialan toimijoiden kanssa

Kunnissa on vastausten perusteella käytössä vaihtelevia toimintamalleja siihen, miten yhteistyöstä ja vastuista taide- ja kulttuurialan toimijoiden kanssa sovitaan.

Yli puolet vastaajista (55 %) mainitsi taide- ja kulttuuritoimijoiden kanssa laadittavat sopimukset. Yleisiä toimintamalleja ovat niin ikään säännölliset tapaamiset (53 %) ja erilaiset yhteistyöryhmät (48 %). Muista käytännöistä raportoi noin viidennes vastaajista (22 %). Näitä olivat etenkin tarvittaessa järjestettävät tapaamiset, suulliset sopimukset, sähköinen yhteydenpito sekä henkilökohtainen yhteydenpito joko opetusalan toimijoiden tai taide- ja kulttuurialan toimijoiden aloitteesta. Yksittäisissä vastauksissa mainittiin alueellisen lastenkulttuuriverkoston palaverit, tilauslomake, kirjallinen sitoutuminen tavoitteisiin ilman varsinaista sopimusta sekä tapauskohtaiset toimintatavat ilman vakiintuneita käytäntöjä.

Yhteistyöstä ja vastuista sopiminen opetusalan toimijoiden ja koulujen kanssa

Toimintamallit yhteistyöstä ja vastuista sopimiseen opetusalan toimijoiden ja koulujen kanssa poikkeavat jossain määrin taide- ja kulttuurialan toimijoiden kanssa käytössä olevista toimintamalleista. Sopimuksien käytöstä kertoi neljännes (25 %) vastaajista, mikä on yli puolet vähemmän kuin taide- ja kulttuuritoimijoiden kohdalla. Säännöllisiä tapaamisia (52 %) ja yhteistyöryhmiä (54 %) on kunnassa käytössä kuitenkin noin joka toisen vastaajan mukaan. Runsas neljännes (28 %) vastaajista kertoi kunnassa olevan käytössä muita käytäntöjä yhteistyöstä ja vastuista sopimiseen. Näissä esiin tuotiin etenkin tiedotusta, viestintää ja yhteydenpitoa sähköisesti, mutta myös suoria yhteydenottoja ja henkilökohtaisia tapaamisia. Muutaman kerran mainittiin säännölliset kokoukset eri toimijoiden välillä sekä tilanteen mukaan toimiminen ja ajan kanssa muotoutuneet, hyväksi havaitut käytännöt. Yksittäisiä mainittuja käytössä olevia toimintamalleja olivat muun muassa yhteinen vuosikello, palautekeskustelut rehtoriverkoston kokouksissa, kulttuuriryhdysohjaajien verkosto ja koulukuraattoriyhteistyö, lastenkulttuurikeskuksen koordinointi, yhteinen ajanvarauskalenteri ja kyselyt.

Joissain kunnissa rehtorit tekevät päätökset siitä, miten kulttuurikasvatussuunnitelmaa koulussa toteutetaan ja millaisia taide- ja kulttuuripalveluja sitä varten tilataan. Toisissa kunnissa kunnan kulttuuritoimi suunnittelee, maksaa ja tilaa kulttuurikasvatussuunnitelman esitykset ja työpajat ja informoi näistä kouluja. Tällöin koulut ovat asiassa enemmän vastaanottajia.

Kulttuurikasvatussuunnitelmien kehittäminen ja päivittäminen

Suurella osalla kuntia kulttuurikasvatussuunnitelmia on jo niiden laatimisen jälkeen ehditty päivittää. Kyselyyn vastanneista henkilöistä 14 prosenttia kertoi, ettei heidän kuntansa kulttuurikasvatussuunnitelmaa ole vielä päivitetty.

Sekä opetuksen ja koulutuksen toimiala että kulttuurin toimiala osallistuvat aktiivisesti ja tasapuolisesti kulttuurikasvatussuunnitelmien päivittämiseen ja kehittämiseen. Kulttuurin toimiala (89 %) osallistuu päivittämiseen ja kehittämiseen vastausten perusteella vain vähän opetuksen koulutuksen toimialaa (82 %) useammin. Kehittämiseen ja päivittämiseen osallistuu myös muita tahoja, näin raportoi lähes puolet vastaajista (42 %). Näitä ovat varhaiskasvatus, kirjasto-, liikunta- ja nuorisotoimi tai -palvelut, vapaa-aikatoimi tai -palvelut, taide-, kulttuuri- ja kulttuuriperintöalan toimijat mukaan lukien alan paikalliset yhdistykset, lastenkulttuurikeskukset ja muut alan toimijat, kansalaisopistot sekä taiteen perusopetus.

Päivittämis- ja kehittämistyötä tehdään kunnissa eri tavoin, ja palautteen kerääminen työn pohjaksi on yleistä. Kolme neljästä (76 %) vastaajasta kertoi, että kulttuurikasvatussuunnitelmien päivittämisen ja kehittämisen pohjaksi kerätään palautetta tai muuta aineistoa. Vastaajista joka kymmenennen (10 %) kunnassa palautetta tai muuta aineistoa ei kuitenkaan kerätä ja lisäksi 14 prosenttia ei osannut sanoa kerätäänkö kunnassa palautetta tai muuta aineistoa.

Kun palautetta kerätään, sitä kerätään selvästi eniten opettajilta ja rehtoreilta. Näin ilmoitti liki jokainen (97 %), jonka kunnassa palautetta kerätään kehittämistyön pohjaksi. Seuraavaksi eniten palautetta kerätään oppilailta (68 %) ja taide- ja kulttuurialan toimijoilta (63 %). Liki joka viidennen vastaajan (21 %) kunnassa palautetta kerätään myös joltain muulta taholta. Näissä korostuivat varhaiskasvatuksen toimijat, kuntalaiset ja kirjastot. Muita mainittuja olivat paikalliset yhdistykset, nuorisotyö, lastenkulttuurikeskukset, seurakunta, työpajoja ohjaavat taiteilijat, kaupungin yksiköt ja huoltajat.

4.2. Yhteistyö opetusalan toimijoiden ja taide- ja kulttuurialan toimijoiden välillä

Valtaosassa (80 %) niistä kunnista, joissa on käytössä kulttuurikasvatussuunnitelma, on myös taho, joka koordinoi koulujen ja taide- ja kulttuurialan toimijoiden välistä yhteistyötä. Selkeästi useimmiten yhteistyön koordinoinnista vastaa kunnan kulttuuritoimi tai -palvelut. Kulttuuripalvelut voi toimia kunnassa omana yksikkönään tai olla yhdistettynä muihin toimialoihin. Yksittäisissä vastauksissa

koordinoinnista kerrotaan kunnassa vastaavan myös kirjastopalvelut, lastenkulttuurikeskus, hyvinvointipalvelut, sivistyspalvelut, vapaa-aikapalvelut, rehtori, museo, nuorisotoimi tai kansalaisopisto.

Vastaajien näkemyksiä yhteistyöstä

Vastaajia pyydettiin arvioimaan oman kunnan näkökulmasta väittämiä, jotka koskivat taide- ja kulttuurialan toimijoiden sekä opetusalan toimijoiden (esim. museot, kirjastot, koulut, rehtorit) välistä yhteistyötä. Väittämät laadittiin perustuen aiempaan tutkimukseen ja niissä esiin tuotuihin havaintoihin yhteistyöstä ja siinä esiintyvistä haasteista. Vastauksia tarkasteltiin sekä kokonaisuutena että vastaajien toimialojen mukaisesti eriteltynä. Tällöin vastauksista eroteltiin kunnan kulttuuritoimea ja opetustoimea edustavat vastaajat. Kaiken kaikkiaan kunnan eri toimia edustavien henkilöiden vastaukset ovat suurelta osin samansuuntaisia.

Valtaosa vastaajista arvioi yhteistyön opetustoimijoiden ja taide- ja kulttuuritoimijoiden välillä olevan onnistunutta. Väitteen kanssa täysin tai jokseenkin samaa mieltä oli 86 prosenttia kaikista vastaajista. Niin ikään yhteistyö opetustoimijoiden ja taide- ja kulttuuritoimijoiden välillä koettiin yleisesti ottaen suunnitelmalliseksi. (Kuvio 1.) Toimialoittain tarkasteltuna kulttuuritoimijoista kuitenkin 15 prosenttia oli suunnitelmallisuudesta jokseenkin tai täysin eri mieltä.

Kolme neljästä vastaajasta oli sitä mieltä, että kulttuurikasvatussuunnitelma on syventänyt koulujen ja taide- ja kulttuuritoimijoiden välistä yhteistyötä (75 % täysin tai jokseenkin samaa mieltä) ja vain kolme prosenttia vastanneista henkilöistä oli asiasta täysin tai jokseenkin eri mieltä. (Kuvio 1.)

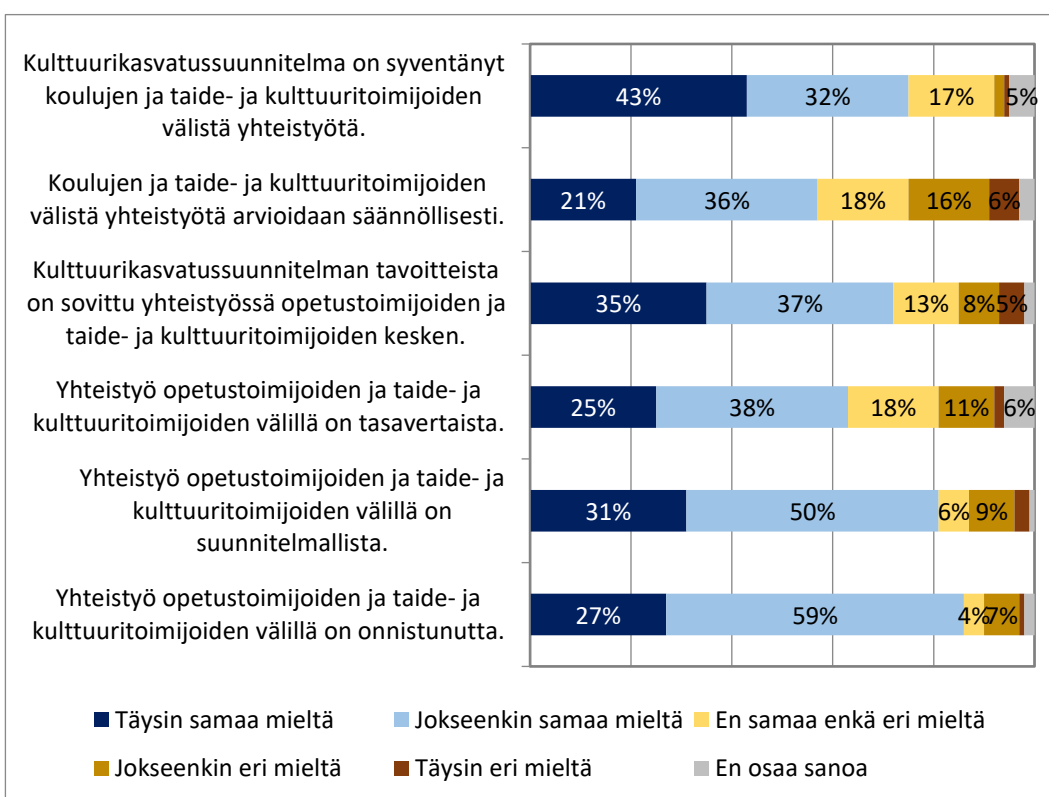
Useimpien mielestä kulttuurikasvatussuunnitelman tavoitteista on sovittu yhteistyössä opetustoimijoiden ja taide- ja kulttuuritoimijoiden kesken. Täysin tai jokseenkin samaa mieltä väittämän kanssa oli 72 prosenttia vastaajista. Joitain eroja näkemyksissä kuitenkin esiintyy ja 13 prosenttia vastanneista henkilöistä oli asiasta täysin tai jokseenkin eri mieltä. (Kuvio 1.) Vastaajien toimialoittainen tarkastelu ei osoittanut eroja myöskään tässä väittämässä.

Sen sijaan näkemykset eroavat hieman kysyttäessä opetustoimijoiden ja taide- ja kulttuuritoimijoiden välisen yhteistyön tasavertaisuutta. Väittämän kanssa vähintään jokseenkin samaa mieltä oli liki kaksi kolmesta kaikista vastaajista (63 %) ja täysin tai jokseenkin eri mieltä 13 prosenttia vastaajista. Lisäksi lähes joka viides (18 %) kyselyyn vastannut henkilö ei ollut väittämän kanssa samaa eikä eri mieltä ja kuusi prosenttia vastaajista ei osannut ottaa asiaan kantaa. (Kuvio 1.) Tasavertaisuuden kokemus myös jakoi vastaajia selvästi eniten. Kunnan

kulttuuritoimea edustavista vastaajista kaikkiaan 55 prosenttia piti yhteistyötä tasa-arvoisena, opetustoimen vastaajista näin ajatteli 72 prosenttia.

Kaikkein vähiten vastaajat olivat täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että koulujen ja taide- ja kulttuuritoimijoiden välistä yhteistyötä arvioidaan säännöllisesti. Rungas viidennes vastaajista (22 %) oli asiasta täysin tai jokseenkin eri mieltä. (Kuvio 1.) Sekä kulttuuritoimen että opetustoimen puolelta tulevat vastaajat pitivät tätä yhteistyön osa-aluetta heikoiten toteutuneena.

Kuvio 1. Näkemykset taide- ja kulttuuritoimijoiden ja opetustoimijoiden välisestä yhteistyöstä.

Yhteistyön kehittäminen

Vaikka yhteistyö taide- ja kulttuuritoimijoiden ja opetustoimijoiden välillä on monilta osin onnistunutta ja toimivaa, ilmeni siinä myös kehittämistarpeita. Tapoja edistää eri toimijoiden välistä yhteistyötä ovat etenkin yhteyshenkilötoiminta, säännölliset tapaamiset ja keskustelut, joille on varattu riittävästi aikaa sekä yhteistyön systemaattisuuden ja suunnitelmallisuuden lisääminen. Tarvetta on nähtävissä sekä kokonaiskuvan koordinoinnille että eri osapuolten vastuiden, velvollisuuksien, tavoitteiden ja toiveiden selkeyttämiselle.

Kulttuurikasvatussuunnitelman mukainen toiminta ja palvelut täytyy olla aidosti opetuksen ja varhaiskasvatuksen tavoitteita palvelevaa ja opetussuunnitelmiin sidottua. Sen pitäisi myös olla maksutonta. Tilastoinnin ja raportoinnin koulujen osalta pitäisi olla pakollista. Kulttuuripalveluiden tarjoajina tiedämme, mitä meidän kautta käytetään, mutta monet koulut ja opettajat käyttävät ja tilaavat kulttuuripalveluita myös itsenäisesti. Sitä tietoa ei kerää tällä hetkellä kukaan. Hyvä ja toimiva kulttuuriyhdysopettajien verkosto on avain toimivaan yhteistyöhön.

Myös asenteilla kulttuuria ja taidekasvatusta kohtaan on merkitystä kulttuurikasvatussuunnitelmien toteuttamisessa. Vastauksissa ehdotettiin muun muassa laajemmin eri oppiaineiden opettajille kohdennettua koulutusta kulttuurikasvatussuunnitelmista, niiden sisällöstä, tavoitteista, mahdollisuuksista ja merkityksestä. Muutamat vastaajat toivoivat opetushenkilöstölle tarjottavan enemmän tietoa ja ymmärrystä siitä, että taide ja kulttuuri ovat myös opetusmuotoja, joita on mahdollista hyödyntää eri oppiaineiden opetuksessa. Myös henkilöstön vaihtuvuus kouluissa voi aiheuttaa omia haasteita suunnitelman toteutukselle ja siksi uusien opettajien perehdytys kulttuurikasvatussuunnitelmista ja niiden tavoitteista on tärkeää. Samaan aikaan kulttuuritoimen henkilöstölle ja taide- ja kulttuurialan toimijoille on hyvä tarjota tietoa opetuksen tavoitteista.

Vaikka suunnitelma aikanaan laadittiin yhteistyössä opetustoimijoiden kanssa työryhmätyöskentelynä, olemme silti saaneet palautetta, että osa kokonaisuudesta jää irralliseksi ja heillä on ongelmia saada syvennettyä koettua.

Vaikka kokonaisuuksien toteutuspäivät ovat tiedossa, ne tulevat silti usein yllätyksenä ja lyhyellä varoitusajalla etenkin koululle, jonka vuoksi he eivät ehdi valmistautua niihin opetuksessa. En tiedä miten näitä epäkohtia voisi korjata, mutta tässä on ainakin kehitettävää.

Yhteistyön edistäminen kytkeytyy monilta osin kuntien pieniin ja osaltaan riittämättömiin resursseihin toteuttaa kulttuurikasvatussuunnitelmia. Yhteistyön tiivistäminen ei sinällään välttämättä ole resurssikysymys, mutta esimerkiksi toiminnan koordinoinnista vastaavan yhteyshenkilön palkkaaminen on. Eri toimijoiden voi myös olla vaikea löytää riittävästi yhteistä aikaa, ellei sitä priorisoida osana omaa työnkuvaa ja tapaamisia systematisoida.

Vastauksissa tuotiin myös esiin koko joukko muita erilaisia ehdotuksia ja näkökulmia siihen, miten yhteistyötä voisi kehittää. Pitkäjänteisten suunnitelmien laatiminen omasta kulttuuritarjonnasta ja opetuksen suunnitelmallisuudesta on kunnissa tärkeää. Tärkeäksi nähtiin myös kulttuurikasvatussuunnitelmien säännöllinen päivittäminen (esim. 2–3 vuoden välein) tiiviissä yhteistyössä opetushenkilöiden ja rehtorien kanssa. Päivittäminen avaa tilaa yhteiselle dialogille. Koulujen kulttuuriyhdysopettajille voisi järjestää koulutus- ja virkistyspäiviä kunnan tai alueen taide- ja kulttuurikohteisiin, jotta ymmärrys paikallista kulttuuritarjonnasta ja

osaamisesta laajenisi. Ylipäättään kaikissa kouluissa olisi tärkeää olla virallinen kulttuurikasvatussuunnitelmien yhdyshenkilö, ja työtehtävään tulisi myös olla varattuja resursseja. Viestinnän parantaminen ja toiminnan arvioinnin kehittäminen olivat myös esiin tuotuja kehitysehdotuksia. Etenkin koulujen toivottiin osallistuvan tiiviimmin arvioinnin toteutukseen. Myös opetustoimijoiden ja taide- ja kulttuuri-toimijoiden välistä yhteistyötä tulisi arvioida ja seurata entistä paremmin.

Keskustelu pitäisi avata kokonaan siten, että siinä otettaisiin eri toimijat huomioon. Nyt tehty suunnitelma on tehty kulttuuripalveluvetoisesti opetussuunnitelma huomioiden ilman loppukäyttäjiä.

Opetustoimijoiden ja taide- ja kulttuuritoimijoiden kohtaaminen siten, että kulttuuriopetus tukee koulujen opetussuunnitelmaa kohdennetummin. Mikä tarkoittaa, että opetustoimijoiden tulee tietää tarkemmin mitä halutaan ja milloin sekä mitä taide- ja kulttuuritoimijoilla on tarjota tai mitä halutaan tarjottavan.

Opetustoimijoilta on vaikea löytää aikaa tällaiseen työhön, ja he toivovat lähinnä suoria kutsuja tilaisuuksiin tai toimintaa koululle. Luonnollista keinoa keskustella yhdessä toiminnasta ja sen tavoitteista ei oikein ole, kulttuurikasvatussuunnitelmaan nimetyssä yhteistyöryhmässä on koulujen ja päiväkotien edustajia, mutta he ovat usein estyneitä osallistumaan kokouksiin. Siispä pitäisi löytää jotain helpoja ja motivoivia tapoja yhteistyön kehittämiseen esim. kulttuuritoimijat järjestämään toimintaa opettajien tai varhaiskasvatuksen kehittämispäiviin ja keskusteltamaan kulttuurikasvatussuunnitelman tavoitteista. Nyt tavoitteet on sovittu kulttuurikasvatussuunnitelman laatimisen alussa mutta en tiedä miten hyvin ne ovat opetustoimijoilla tiedossa itse kouluilla ja päiväkodeissa.

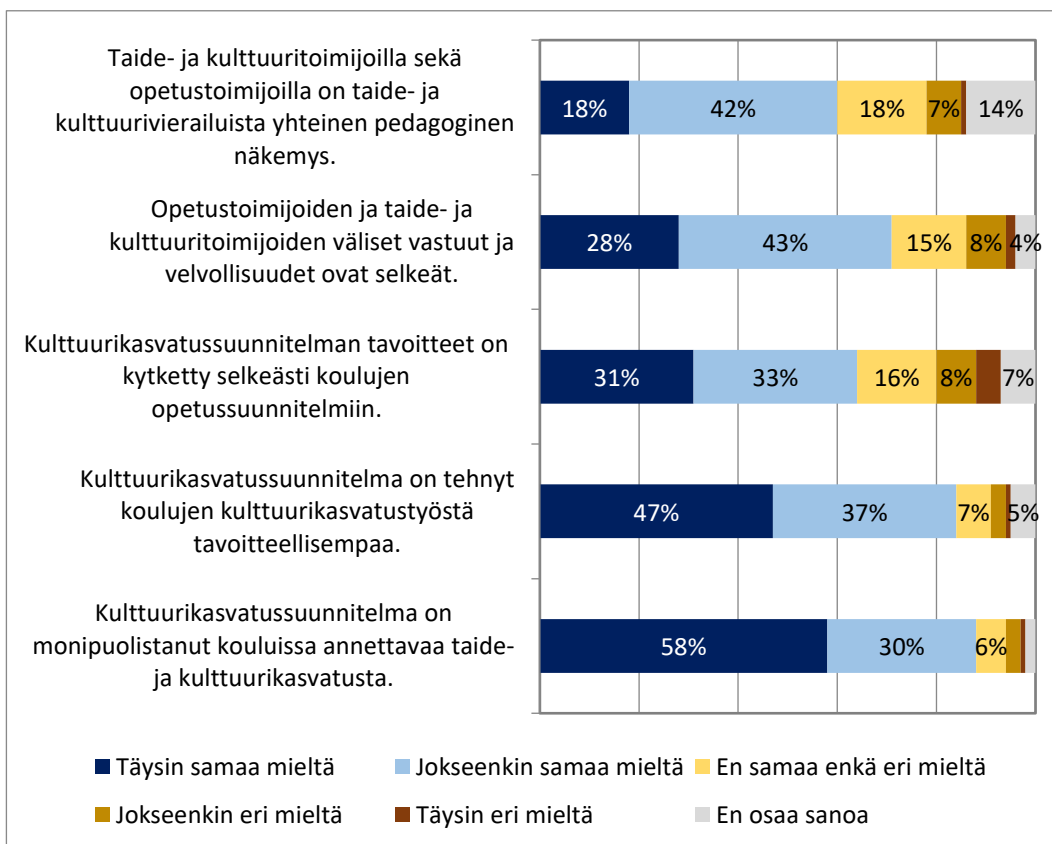
Näkemyksiä kulttuurikasvatussuunnitelmien merkityksestä

Kyselyssä vastaajilta pyydettiin näkemyksiä kulttuurikasvatussuunnitelmien merkitystä kartoittaviin väittämiin. Kulttuurikasvatussuunnitelmien merkityksestä kertoo osaltaan se, että niiden katsottiin yleisesti monipuolistaneen kouluissa annettavaa taide- ja kulttuurikasvatusta. Asiasta oltiin hyvin yksimielisiä ja suurin osa kyselyyn vastanneista henkilöistä (88 %) oli asiasta vähintään jokseenkin samaa mieltä, hieman useammin kunnan kulttuuritoimea kuin opetustoimea edustavat vastaajat. Niin ikään vastaajat kokivat yleisesti, että kulttuurikasvatussuunnitelma on tehnyt koulujen kulttuurikasvatustyöstä tavoitteellisempaa. Näin ajatteli 84 prosenttia vastaajista, jotka olivat väittämän kanssa täysin tai jokseenkin samaa mieltä. (Kuvio 2.)

Väittämät kulttuurikasvatussuunnitelman tavoitteiden kytkeytymisestä selkeästi koulujen opetussuunnitelmiin, taide- ja kulttuuritoimijoiden ja opetustoimijoiden yhteisestä pedagogisesta näkemyksestä sekä opetustoimijoiden ja taide- ja kulttuuritoimijoiden välisten vastuiden ja velvollisuuksien selkeydestä jakoivat

vastaajien mielipiteitä hieman enemmän. Eniten eri mieltä vastaajat ovat siitä, että kulttuurikasvatussuunnitelman tavoitteet on kytketty selkeästi koulujen opetussuunnitelmiin. Silti enemmistä kaikista vastaajista (64 %) oli täysin tai samaa mieltä väitteen kanssa. Liki kolmannes kaikista vastaajista (60 %) oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä väittämän ”Taide- ja kulttuuritoimijoilla sekä opetustoimijoilla on taide- ja kulttuurivierailuista yhteinen pedagoginen näkemys” kanssa – kunnan opetustoimea edustavat vastaajat olivat hieman useammin tätä mieltä verrattuna kulttuuritoimea edustaviin vastaajiin. Juuri yhteisestä pedagogisesta näkemyksestä kulttuuritoimea edustavat vastaajat olivat eniten epävarmoja, sillä heistä yhteensä 37 prosenttia vastasi väittämään joko ”en samaa enkä eri mieltä” tai ”en osaa sanoa”. On ymmärrettävää, että näin on; opetustoimen asiantunteumuksen kautta ja koulujen sisällä on helpompi nähdä kytkökset opetustoimintaa ohjaaviin periaatteisiin. Opetustoimijoiden ja taide- ja kulttuuritoimijoiden välisiä vastuita ja velvollisuuksia piti selkeinä kokonaisuudessaan 71 prosenttia vastaajista ja tästä vastaajat olivat jokseenkin samaa mieltä taustatoimialasta riippumatta. (Kuvio 2.)

Kuvio 2. Näkemykset kulttuurikasvatussuunnitelman vastuista ja tavoitteiden toteutumisesta.

4.3. Velvoittavuus, seuranta ja ohjaus

Kulttuurikasvatussuunnitelma voidaan liittää osaksi kunnan paikallista opetussuunnitelmaa. Pakollista se ei kuitenkaan ole, ja kyselyyn vastanneista henkilöistä noin joka neljännen (26 %) kunnassa suunnitelma ei ole osa paikallista opetussuunnitelmaa. Yleisesti kulttuurikasvatussuunnitelma on kuitenkin liitetty osaksi perusopetuksen opetussuunnitelmaa (70 %) ja liki joka toisen vastaajan (45 %) kunnassa suunnitelma on myös osa varhaiskasvatuksen opetussuunnitelmaa. Lastenkulttuuriliitto kysyi keväällä 2025 kyselyssään ensimmäistä kertaa suunnitelman velvoittavuudesta. Velvoittavuuden osalta kyselyjen tulokset olivat samansuuntaiset. Noin puolessa (51 %) Suomen lastenkulttuuriliiton kyselyyn vastanneista kunnista kulttuurikasvatussuunnitelma oli velvoittava osa paikallista opetussuunnitelmaa ja 21 prosentissa kunnista suunnitelma ei ollut velvoittava.¹⁴

Kulttuurikasvatussuunnitelman liittäminen osaksi paikallista opetussuunnitelmaa velvoittavuuden näkökulmasta jakoi mielipiteitä niissä kunnissa, joissa suunnitelma ei vielä ole osa opetussuunnitelmaa. Näistä vastaajista puolet (51 %) piti suunnitelman liittämistä paikalliseen opetussuunnitelmaan tärkeänä. Rungas neljännes vastaajista (28 %) vastusti asiaa ja joka viides (21 %) ei osannut sanoa asiaan kantaansa.

Vastaajia pyydettiin perustelemaan näkemyksensä. Ne henkilöt, jotka toivoivat kulttuurikasvatussuunnitelman liittämistä osaksi paikallista opetussuunnitelmaa, korostivat vastauksessaan, että velvoittavuus tukisi kulttuurikasvatussuunnitelmien toteutusta, lisäksi kunnan koulujen välistä tasa- ja yhdenvertaisuutta sekä vahvistaisi kulttuurin ottamista paremmin mukaan opetussuunnitelmassa. Velvoittavuuden myös toivottiin lisäävän toiminnan resursseja ja vahvistajan kulttuuripalvelujen parempaa ja tasavertaisempaa saavutettavuutta.

Jos kulttuurikasvatussuunnitelman vaatimus olisi osa perusopetuksen opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöä, asia toteutuisi lakisääteisesti. Nykyisellään on kuntien tahdosta ja rahoituksesta kiinni, tehdäänkö erillistä kulttuurikasvatussuunnitelmaa sekä onko sen toteuttamiseen resursseja.

[Kunnan nimi poistettu] ollaan kehitetty vuosien ajan sekä perusopetuksessa että varhaiskasvatuksessa toteutettavaa kulttuurikasvatussuunnitelmaa. Hyvästä toteutumisosuudesta huolimatta, kaikki lapset eivät saa nauttia kulttuurikasvatussuunnitelman sisällöistä. Tämä johtuu esim. kiireisestä koulumaailmasta, jossa kulttuurikasvatussuunnitelman toimintoihin voi helpommin jättää

¹⁴ Lastenkulttuuriliiton kyselyyn keväällä 2025 vastasi yhteensä 195 kuntaa. Linkki kyselyyn: <https://kulttuurikasvatussuunnitelma.fi/kuntakyselyn-tulokset-2025-kulttuurikasvatussuunnitelmien-valtakunnallinen-tilanne/> (haettu 14.4.2025).

osallistumatta, sillä sitä ei koeta velvoittavana, eikä sen tärkeyttä lasten kasvulle ja kehitykselle "ymmärretä". Joistain aikuisista on muodostunut tulpia kulttuurikasvatusta järjestävän tahon ja oppilaiden välille ja näin tasavertaisuus ei kunnassa toteudu. Me järjestäjänä olemme välillä pulassa tämän asian kanssa...

Kielteisiä ja "en osaa sanoa" vastauksia perusteltiin etenkin sillä, että suunnitelmaa noudatetaan nykyisellään kunnassa ilmeisesti, että sitä on liitetty opetussuunnitelmaan. Velvoittavuuden lisääminen ei siten muuttaisi nykykäytäntöjä. Nykyisiä käytäntöjä ja yhteistyökuvioita pidettiin yleisesti ottaen toimivina, ja ne takaavat myös joustavuuden tilanteiden muuttuessa, esimerkiksi vapauden toteuttaa toimintaa eri muodoissa ja resurssien puitteissa.

Kulttuurikasvatussuunnitelma on osa peruskoulun opetussuunnitelmaa (liitteenä), mutta se ei ole velvoittava. Kasvatussuunnitelma on hyväksytty sekä sivistys- että hyvinvointilautakunnassa. Vaikka ei velvoittavuutta, se toteutuu yli minimin.

Velvoittavuus on jokseenkin epämääräinen muotoilu, koska opetussuunnitelmassa kulttuurikasvatussuunnitelma voidaan viedä ohjaavaksi liitteeksi, mutta lakisääteisiä velvoittavia asioita on niin paljon, ja erityisesti kouluilla monenlaisia lisääntyviä tehtäviä, jolloin kulttuurikasvatussuunnitelma saattaa jäädä kaiken muun jalkoihin. Edelleen suunnitelman toteuttamiseen ja sitouttamiseen tarvitaan panostuksia.

Kulttuurikasvatussuunnitelmaa tulee pystyä päivittämään joustavammin kuin opetussuunnitelmaa.

Kulttuurikasvatussuunnitelmien velvoittavuuden toteutumista ja paikalliseen opetussuunnitelmaan asetettujen tavoitteiden toteutumista seurataan kunnissa monin eri tavoin. Tyypillisiä ja yleisiä ovat erityisesti erilaiset yhteistyöryhmät, johtoryhmät tai kulttuurikasvatussuunnitelma-työryhmät, joissa ovat edustettuina sekä kulttuurin että opetuksen toimialat. Nimettyjen työryhmien sijasta käytössä on myös sovittuja säännöllisiä tapaamisia tai muita yhteydenpitotapoja.

Tavoitteiden seuraamiseksi monissa kunnissa kerätään numeraalista tietoa kulttuurikasvatussuunnitelman toteutumisesta. Tällaisia ovat muun muassa osallistujamäärät ja toteutuneiden tapahtumien määrät. Toteutumista seurataan myös esimerkiksi talousarvioiden ja toimintasuunnitelmien avulla. Talousarvioista seurataan, käytetäänkö määrärahaa suunnitelman mukaisesti. Myös monen muunlaisia dokumentteja hyväksikäytetään seurannan työkaluina, kuten koulujen työsuunnitelmia, vuosikelloja ja tapahtumakalentereita. Vastauksissa mainittiin myös erilaisia seuranta varten erikseen luotuja mittareita, joita ei kuitenkaan kuvailtu tai eritelty vastauksissa tarkemmin.

Keräämme tilastoja osallistuneista ikäryhmistä. Syvää dialogia kasvat- ja opetustoimen kanssa ei kuitenkaan ole tarpeeksi, jotta tietäisimme, miten

velvoittavuuden toteutumista ja paikalliseen opetussuunnitelmaan asetettujen tavoitteiden toteutumista seurataan kunnassa.

Kulttuuripalvelut kokoaa osallistujamääriä, jotka ovat kuitenkin epäsystemaattisesti kerättyjä. Tietoa ei vain kerta kaikkiaan saada. On aloitettu keskustelut koulujen kanssa toteuttamiseen liittyvistä kysymyksistä, ne etenevät hitaasti.

Numeraalisen tiedon ohella kunnissa kerätään myös palautetta toimintaan osallistuneilta esimerkiksi kyselyiden avulla. Yksiselitteistä tietoa seurannan määrällisten ja laadullisten mittareiden käytön yleisyydestä ei vastausten perusteella ole saatavilla. Avovastausten perusteella kuitenkin vaikuttaa siltä, että määrällistä seuranta on tällä hetkellä enemmän kuin laadullista. Vastauksissa tuotiin esille, että kulttuuritoimijat ja opetustoimijat voisivat tehdä yhteistyötä aktiivisemmin, jotta suunnitelman laadullisten tavoitteiden ja vaikutusten seuranta ja arviointi toteutuisivat nykyistä paremmin. Vastausten perusteella kulttuuritoimi on useimmin vastuussa suunnitelman seurannasta ja raportoinnista. Joissakin kunnissa haasteena on, ettei opetustoimijoiden kanssa ole riittävästi kommunikaatiota, jotta raportoinnista vastaavat tahot saisivat tietoa suunnitelman todellisesta toteutumisesta kouluissa.

Velvoittavuuden ohella myös kysymys kulttuurikasvatussuunnitelmien valtakunnallisesta ohjauksesta ja linjauksista jakoi vastaajien mielipiteitä. Noin puolet (47 %) kyselyyn vastanneista henkilöistä koki, että kulttuurikasvatussuunnitelmien toteuttaminen hyötyisi vahvemmassa valtakunnallisesta ohjauksesta ja linjauksista. Noin neljännes (26 %) ei puolestaan nähnyt tarvetta vahvemmalle valtakunnalliselle ohjaukselle ja linjauksille ja niin ikään noin neljännes vastaajista (27 %) ei osannut sanoa kantaansa asiaan.

Monien mielestä valtakunnallinen ohjaus ja linjaukset voisivat yleisesti vahvistaa kulttuurikasvatussuunnitelmien asemaa eri puolilla Suomea. Valtakunnalliset linjaukset voisivat tukea suunnitelmien tekoa ja lisätä niiden merkitystä päätäjille. Samaan aikaan vastaajat korostivat, että valtakunnallinen ohjaus ja linjaukset eivät saa olla liian sitovia tai ohjaavia, vaan niiden tulee taata kunnille mahdollisuus päättää asioista ja organisoida asiat paikallisesti huomioiden kuntien erilaisuus. Yhteistyön koettiin voivan myös kärsiä ulkopuolisen ohjauksen seurauksena. Muutamassa vastauksessa tuotiin lisäksi esiin, että ohjaus tai linjaukset eivät yksinään riitä, vaan kulttuuriin pitäisi panostaa myös asenteellisesti valtakunnan tasolla ja varmistaa kulttuurikasvatussuunnitelmien riittävä resursointi.

Valtakunnallisten linjausten hyvänä puolena pidetään yhdenvertaisuuden edistymistä. Nykyisellään kulttuurikasvatussuunnitelmien laatimiseen ja niiden toteuttamiseen vaikuttavat esimerkiksi rehtorien ja opettajien asenteet, kiinnostus

ja osaaminen. Myös vanhempien näkemykset voivat vaikuttaa toiminnan toteutukseen. Eriarvoisuutta esiintyy myös esimerkiksi saman kunnan eri kieliryhmien välillä, kun esimerkiksi säätiörahoitusta voi olla enemmän tarjolla tiettyjen kieliryhmien kulttuuritoimintaan.

4.4. Suunnitelmien rahoitus

Vastaajilta kysyttiin avoimella kysymyksellä, miten kulttuurikasvatussuunnitelman toteuttaminen rahoitetaan kunnassa ja miten rahoitus jakautuu eri toimialoille ja toimijoille. Rahoitusmalleja on monenlaisia, kuntien tilanteen mukaan.

Yleisimmässä rahoitusmallissa suunnitelman rahoittaminen on jaettu kulttuuritoimen ja kasvatus- ja opetustoimen välillä. Näissä tapauksissa kulttuuri vastaa kuitenkin useimmiten suurimmasta osasta kustannuksia, mutta aineistossa on myös kuntia, joissa pääosan kustannuksista kattaa opetustoimi.

Kulttuurikasvatussuunnitelman toteuttaminen voidaan rahoittaa myös kokonaan joko kulttuuritoimen tai kokonaan kasvatus- ja opetustoimen budjeteista. Jos suunnitelma rahoitetaan kokonaan yhden toimialan budjetista, on rahoitusvastuu tällöin yleensä kulttuurilla. Vastaajien joukossa on vain vähän sellaisia kuntia, joissa kasvatus- ja opetustoimi vastaisi kulttuurikasvatussuunnitelman kustannuksista kokonaan.

Kyselyn vastausten perusteella näyttää, että vain harvoissa kunnissa kulttuurikasvatussuunnitelmilla on oma budjettipaikka ja kustannukset ovat yleisemmin sisällä toimialojen omissa budjeteissa.

Tapoja jakaa kustannuksia kunnan eri toimialojen välillä on vastausten mukaan käytännössä hyvin monenlaisia. Kunnan kulttuurikasvatussuunnitelman parissa toimivien työntekijöiden työpanos voi jakautua eri toimialoille. Koulut vastaavat useimmiten oppilaiden kuljetuksista ja mahdollisesti pääsylippujen kustannuksista, kulttuuritoimi ostopalveluiden hankinnasta. Toimialojen sisällä kulttuurikasvatussuunnitelman toteuttamisen kustannuksia ei välttämättä korvamerkitä erikseen vaan sitä tehdään osana perustoimintaa. Suunnitelman perussisällöt toteutetaan monissa kunnissa kunnallisten kulttuuritoimijoiden voimin ja myös koordinaatiotyötä tehdään muun työn ohessa. Useassa vastauksessa mainittiin, että mukana olevat kolmannen sektorin toimijat tekevät työn vapaaehtoispuolelta.

Kulttuuripalvelut vastaavat kaupungin ulkopuolisten toimijoiden ohjelmasisältöjen kustannuksista, kaupungin muut yksiköt vastaavat omista kuluistaan suunnitelman toteutuksessa, koulupalvelut vastaavat oppilaiden kuljetuskuluista.

Opetuspuoli vastaa rahoituksesta. Kulttuuripuolen kulut näkyvät enemmän henkilötyövuosissa. Tällä hetkellä yhteistyö myös resurssien suhteen toimii hyvin.

Rahoitus tulee osana sivistystoimen normaalia rahoitusta. Kustannukset jaetaan oppimisen sekä kulttuurin palvelualueiden kesken.

Kulttuurikasvatussuunnitelman toteutukseen ei ole korvamerkittyä rahoitusta. Sekä koulut että kulttuuriopsia toteuttavat kaupungin toimijat tekevät toteutusta omilla resursseillaan.

Kolmannen sektorin toimijat tekevät vapaaehtoistyötä. Kirjasto ja museo ovat kunnan omia toimijoita ja ne kustantavat tarjoamansa toiminnan. Kouluilla tulisi olla kuljetusmäärärahaa museolle tehtäviin vierailuihin, mutta useinkaan näin ei ole.

Myös Suomen lastenkulttuuriliiton vuosittaisissa kyselyissä on kysytty suunnitelman rahoittamisesta. Vuonna 2024 liiton kyselyssä kunnilta tiedusteltiin, onko kulttuurikasvatussuunnitelmalle varattu vuosittain resurssit kunnan budjetista. Kysymyksessä oli tästä selvityksestä poiketen valmiit vastausvaihtoehdot.¹⁵ Vaikka kysymysmuoto oli erilainen, lastenkulttuuriliiton kyselyn tulokset vastaavat pitkälti tämän selvityksen havaintoja. Lastenkulttuuriliiton kyselyn mukaan yleisin tapa rahoittaa kulttuurikasvatussuunnitelmien toteuttaminen on varata sille resurssit yhdistämällä eri toimialojen budjeteista (36 % vastaajista), mikä ei kuitenkaan tarkoita tasaista jakoa. Toiseksi yleisintä on varata resurssit tietyn toimialan budjettiin (30 % vastaajista). Kymmenen prosenttia vastaajista toi ilmi, että kulttuurikasvatussuunnitelmalle on varattu oma budjettipaikka.

Rahoituksen haasteet ja ratkaisut

Rahoituksen jakautumisen ohella vastaajilta kysyttiin rahoitukseen liittyviä haasteita ja niihin liittyviä ratkaisuja. Vastauksissa näkyy vahvasti kuntien heikko taloustilanne, kustannusten nousu ja sopeutustoimien tarve. Yksittäisistä kustannuksista kuljetuskustannukset nousivat useimmiten esiin ongelmana, toiseksi henkilöresurssien vähyys. Niissäkin kunnissa, joissa kulttuurikasvatussuunnitelmien rahoitustilanne on aiemmin ollut vakiintunut, voi tällä hetkellä olla rahoituksen suhteen epävarma tilanne. Heikkenevän taloustilanteen ohella ja sen lisäksi

¹⁵ Valmiit vastausvaihtoehdot olivat ”Kyllä, sille on varattu useammaksi vuodeksi kiinteä rahoitus”, ”Kyllä, kulttuurikasvatussuunnitelmalla on oma budjettipaikka”, ”Kyllä, kulttuurikasvatussuunnitelmalle varataan resurssit tietyn toimialan budjetista”, ”Kyllä, kulttuurikasvatussuunnitelman resurssit yhdistetään eri toimialojen budjeteista”, ”Kyllä, kulttuurikasvatussuunnitelmaa toteutetaan hankerahoituksella”, ”Ei”, ”En osaa sanoa” ja ”Jokin muu, mikä?”. Kysymykseen vastasi yhteensä 126 vastaajaa 108 kunnasta. 17 kunnasta vastauksia ja vastaajia oli enemmän kuin yksi. Näistä kymmenessä saman kunnan vastaajat valitsivat kysymykseen eri vastausvaihtoehdon.

taloudellisia haasteita voi toisissa kunnissa aiheuttaa myös lasten määrän kasvaminen sekä kulttuurikasvatusta ja kulttuuritoimintaa koskevat asenteet.

Kustannusten jakaminen on toisinaan haastavaa. Kuljetuskustannusten merkittävä nousu on tullut haasteeksi suunnitelmalle, mutta siihen pyritään vastaamaan käyttämällä yhä enemmän julkista liikennettä.

Niukat resurssit tuovat haastetta. Sopeutettu ohjelma talousarvion puitteissa. Vaatii mm. paljon neuvotteluja toimijoiden kanssa ohjelmasisällöistä maksettavista palkkioista, monet palvelut tuotetaan kaupungin omana tuotantona mm. museokäynnit ja -opastukset.

Tällä hetkellä lasten ja nuorten määrä kasvaa koko ajan mutta kulttuurikasvatussuunnitelman määräraha ei. Palvelut ovat todella suosittuja.

Kunnan päättäjien nuiva suhtautuminen kulttuuriin ja taiteeseen näkyy siinä mihin budjetoidaan ja mihin ei, mitä pidetään tärkeänä ja mitä ei.

Kunnat etsivät enenevässä määrin lisärahoitusta kulttuurikasvatussuunnitelmien toteuttamiseen hankkeista ja yksityisiltä rahoittajilta. Helpotusta näistä on vastausten perusteella saatukin ja hankerahoituksella on voitu esimerkiksi pilotoida uusia sisältöjä. Hankepohjaisuus on kuitenkin haaste toiminnan jatkuvuudelle ja siten sen vaikuttavuudelle. Tiukat resurssit myös yksinpuolistavat suunnitelman osana lapsille ja nuorille tarjottavaa taide- ja kulttuuritoimintaa. Ostopalveluita käytetään entistä vähemmän, mikä voi vastaajien mukana heikentää tarjottavien kulttuurikasvatuspalveluiden ammattimaisuutta ja laatua. Ostopalveluiden väheneminen heijastuu myös paikallisten kulttuuritoimijoiden ja palvelutarjoajien toimeentuloon ja varsinkin yksittäisille toimijoille ei ole tarjota työtilaisuuksia. Varoja on entistä vähemmän käytettävissä vierailuihin ja retkiin ja toiminta keskittyy enenevässä määrin kouluissa ja päiväkodeissa tapahtuviin sisältöihin.

Taloudelliset resurssit vaikuttavat vahvasti kulttuurikasvatussuunnitelmia koskevan suunnitelmallisuuden, koordinaation ja yhteistyön kehittämiseen, kulttuurikasvatustoiminnan laatuun ja toiminnan systemaattisuuteen. Haasteita ovat muun muassa budjetointiin liittyvät käytännön seikat ja määrärahan riippuvaisuus vuosittaisesta talousarviosta, mikä tekee toiminnasta välillä tempoilevaa ja vaikeuttaa pitkäjänteistä suunnittelua. Monella kunnalla tavoitteena olisikin korva-merkitty budjetti. Vastaajien mukaan välillä on vaikeaa löytää rajatun budjetin puitteissa riittävän laadukasta ja eri taiteenalat kattavaa sisältöä tiukoissa aikatauluissa, etenkin pienillä paikkakunnilla ja ruotsin kielellä.

Ratkaisuja taloudellisiin haasteisiin ovat muun muassa yhteistyö ja sen toimivuus kunnan sisällä, säännölliset tapaamiset sekä kommunikaatio toimijoiden välillä. Toiminnan ja yhteistyösuhteiden ollessa vakiintunutta, ne kestävät

helpommin myös taloudellisia paineita. Myös se, että kulttuurikasvatussuunnitelma on osa opetussuunnitelmaa kunnassa, tukee rahoituksen jatkuvuutta. Lisäksi vastauksissa mainittiin yhteistyöhankkeet muiden kuntien kanssa ja alueellisen toiminnan kehittäminen.

Paljon rahoituksellisia haasteita toiminnan kehittämiseksi. Alueellisen toiminnan kehittäminen olisi hyvä ratkaisu.

Suunnitelmallisempi ja ammattimaisempi toteutus (=enemmän ostopalveluita) edellyttäisi lisärahoitusta budjettiin.

Koulut saattavat käyttää kulttuurikasvatukseen tarkoitettua määrärahaa muuhun toimintaan, koska niillä ei ole tarkempaa raportointivelvollisuutta rahojen käytöstä. Olemme uudistaneet 2024 suunnitelmaamme ja tähän ongelmaan on yritetty tarttua levittämällä tietoa mahdollisuuksista, joita he voivat käyttää määrärahojensa sisällä.

Haasteena koen sen, että koulujen lukuvuosi on syksystä kevääseen, mutta budjetti suunnitellaan kalenterivuositain. Väistämättä tulee gäppiä alkuvuoteen ennen kuin saadaan budjetti varmistettua ja vähän turhaa painetta loppuvuoteen, kun mahdollisesti vielä käytettävissä olevilla varoilla ei voida enää tilata esityksiä ja viimeisetkin eurot, jos niitä on, olisi pystyttävä käyttämään järkevästi kulttuuritoimintaan, joka hyödyntää lasten ja nuorten kulttuurikasvatusta.

Begränsade resurser. Att få ett tillräckligt kvalitativt och för alla konstformer representativt utbud på svenska är utmanande. Speciellt utmanande är det när resurserna är begränsade och turnerande aktörer ofta reser långt och är koncentrerade till större tätorter eller huvudstadsregionen.

Määräraha on rajallinen. Asia on pyritty ratkaisemaan yhdistämällä palveluja esim. kirjaston kanssa, tuomalla eri koulujen oppilaita yhteen esitysmääräinen ja matkakulujen minimoiseksi ja toteuttamalla joitakin osia pienimuotoisemmin.

Kuntatalouden yleiset haasteet koskevat tätäkin, mutta kun kulttuurikasvatussuunnitelma on osa paikallista opetussuunnitelmaa, sen toteuttaminen ei ole mielipide- eikä rahakysymys, vaan asia hoidetaan ja sitä varten tarvittavat määrärahat järjestetään.

4.5. Yhteistyö kunnissa, joissa ei ole kulttuurikasvatussuunnitelmaa

Niiltä vastaajilta, joiden kunnassa ei ole käytössä kulttuurikasvatussuunnitelmaa kysyttiin, miten koulujen ja taide- ja kulttuuritoimijoiden välinen yhteistyö on järjestetty. Vaikka kunnassa ei olisi käytössä kulttuurikasvatussuunnitelmaa, yhteistyötä koulujen ja taide- ja kulttuuritoimijoiden välillä tehdään vastausten mukaan monin tavoin. Useissa kunnissa yhteistyö on tiivistä ja vakiintunutta. Paikoin vastauksissa jää kuitenkin epäselväksi, onko kysymys osana opetusta annettavasta

kulttuurikasvatuksesta ja siihen liittyvästä yhteistyöstä vai ylipäänsä kunnassa tehtävästä eri toimijoiden ja toimialojen välisestä yhteistyöstä.

Yleinen esimerkki yhteistyöstä on tilojen käyttö. Koulun tiloja käytetään esimerkiksi yleisissä kulttuuritapahtumissa ja harrastustoiminnassa (mm. opistojen kurssitoiminta). Joissain kunnissa kolmannen sektorin taide- ja kulttuuritoimijat saavat käyttää maksutta koulun tiloja. Koululaisille koulutiloissa järjestetään esimerkiksi koulupäivän jälkeistä kerhotoimintaa.

Myös tilojen käyttöön kytkeytyvä tapahtumayhteistyö on tyyppillistä. Kouluilla oppilaille järjestetään muun muassa taiteilijavierailuita, esityksiä ja työpaikkoja. Kulttuuritoimen ja koulujen yhteistyönä kouluissa järjestetään myös muille kuntalaisille suunnattuja taide- ja kulttuuritapahtumia. Toimintaa on vastausten perusteella sekä säännöllistä ja jatkuvaa että kertaluonteista.

Koulut vierailevat kunnan tai alueen eri kulttuuritapahtumissa ja -kohteissa, kuten kirjastoissa, museoissa ja näyttelyissä. Yhteistyö on aktiivista etenkin kirjastojen kanssa. Kirjastot ja koulut tekevät yhteistyötä esimerkiksi lukutaidon edistämiseksi.

Kulttuurikasvatus sisältyy perusopetuksen ja lukion opsiin, ja kunnan kulttuuripalvelujen kanssa vuosittain sovitaan menettelyt, joiden kautta koulun oppimistavoitteet voidaan kytkeä yhteen kulttuuripalvelujen toiminnan kanssa. Se voi olla osallistumista yleisönä, ohjelmanumeroina, tai suunnittelussa mukana olemista.

Kolmanneksessa (33 %) niistä kunnista, joista ei ole kulttuurikasvatussuunnitelmaa on olemassa taho, joka koordinoi koulujen ja taide- ja kulttuuritoimijoiden välistä yhteistyötä. Useimmiten yhteistyön koordinaatiosta vastaa kulttuuritoimen työntekijä. Toimintaa koordinoi joissain kunnissa myös esimerkiksi hyvinvointikoordinaattori tai vapaa-aikapalvelujen työntekijä. Muutamit kunnat kertovat yhteistyöstä eri toimialojen välillä siten että koordinaativastuu on esimerkiksi äidinkielen lehtorilla ja kirjasto- ja kulttuuripalveluvastaavalla tai kulttuurityöntekijällä ja koulun kulttuurivastaavalla opettajalla.

Niissä kunnissa, joissa kulttuurikasvatussuunnitelmaa ei ole, ollaan hyvin yhtä mieltä siitä, että koulujen ja taide- ja kulttuuritoimijoiden välinen yhteistyö hyötyisi kulttuurikasvatussuunnitelmasta. Vain yksi vastaaja oli asiasta eri mieltä ja yksi ei osannut kertoa kantaansa asiaan. Suunnitelman koettiin, ja toivottiin, nostavan kulttuurin arvostusta ja näkyvyyttä sekä tuovan järjestelmällisyyttä taideaineiden oppimiseen ja yhteistyöhön. Yhteistyön merkitystä tuotiin esille useissa vastauksissa. Kulttuurikasvatussuunnitelman ajatellaan tekevän yhteistyöstä näkyvämpää, suunnitellumpaa ja jatkuvampaa. Yhteistyöllä voidaan saada

ylipäättään enemmän aikaan. Lisäksi suunnitelma koettiin tärkeäksi, koska se edistäisi kunnan päättäjien ymmärrystä kulttuurikasvatuksen hyödyistä ja tärkeydestä ja loisi eri toimijoille yhteiset päämäärät, ja toivottavasti myös yhteiset resurssit. Lisäksi suunnitelma voisi edistää koulujen ja oppilaiden välistä tasavertaisuutta ja varmistaa osaltaan kulttuurikasvatuksen toteutumisen lasten ja nuorten koko koulualta.

Yhteistyö olisi institutionaalista ja kulttuurikasvatuksen kokonaisuus voitaisiin varmistaa koko kasvun polun ajalta.

Suunnitelmallisuus ja systemaattisuus on hyvää, etenkin kun tekijöitä on vähän.

Eriävässä näkemyksessä kulttuurikasvatussuunnitelman koettiin tuovan liikaa päällekkäisyyttä kunnan toimijoille, joille yhteistyö on jo nykyisellään kulttuuritoiminnan toteuttamisen edellytys ja sisältyy kattavasti muihin toimintaa ohjaaviin suunnitelmiin.

Olisi kyllä aika paljon päällekkäisyyttä pienen kunnan toimijoille, joilla muutenkin yhteistyö on kaiken kulttuuritoiminnan toteuttamisen edellytys. Miksi vääntää taas yhtä kirjallista sepustusta asiasta, joka on jo todettu koulun opsissa, vuosisuunnitelmassa ja kunnan kulttuuritoiminnan vuosisuunnitelmassa sekä hyvinvointityön suunnitelmissa?

Niissä kunnissa, joissa kulttuurikasvatussuunnitelmaa ei ole, se koettiin lähes yksimielisesti hyödylliseksi koulujen ja taide- ja kulttuurialan toimijoiden yhteistyön systematisoimiseksi. Se, tulisiko yhteistyön olla velvoittavaa, jakoi sen sijaan mielipiteitä enemmän. Joka neljännen vastaajan (24 %, 5 henkilöä) mielestä yhteistyön tulisi olla velvoittavaa. Suurempi osuus vastaajista (43 %, 9 henkilöä) kuitenkin vastusti velvoittavuuden lisäämistä ja joka kolmas (33 %, 7 henkilöä) ei osannut sanoa kantaansa asiaan.

Velvoittavuutta puoltavissa perusteluissa tuotiin esille muun muassa, että pelkät suositukset eivät välttämättä takaa toiminnan toteutumista, velvoittavuus parantaisi koulujen ja oppilaiden välistä tasavertaisuutta ja että asia helpottaisi toiminnan resurssien perustelua päätöksenteossa. Velvoittavuutta vastustavia näkemyksiä puolestaan perusteltiin kuntien ja alueiden erilaisuudella, resurssien pienuudella, sillä että toimintaa voi ja toteutetaan jo nykyisellään ilman velvoitteita ja nykyisten jo olemassa olevien velvoitteiden suurella määrällä.

Yksi vastaaja, joka ei osannut sanoa asiaan kantaansa, toi esille velvoittavuuden kaksisuuntaisuuden. Jos velvoittavuus mahdollistaa yhteistyön ja varmistaa taiteen ja kulttuurin paremman aseman koulun arjessa, on se hyvä asia.

Samaan aikaan voidaan kysyä, tulisiko myös taide- ja kulttuuritoimijoita velvoittaa toimimaan yhteistyössä koulujen kanssa, jotta tavoite toteutuisi.

Yhteistyötä syntyy täysin luonnollisesti sikäli, kun sille on edellytyksiä. Yhteistyön muoto ja ilmentyminen varmaan vaihtelee alueittain, minkä vuoksi tiukat ulkoa päin asetetut kriteerit helposti vain hankaloittavat käytännön asioita.

Mieluummin porkkanaa kuin keppiä; toimijoilla erilaisia resursseja käytössään, velvoite voi rajoittaa ideointia.

Asia on tärkeä, mutta velvoitteita on pienen kunnan hallinnon kantokykyyn nähden jo nyt aivan kohtuuttomasti.

Kunnissa, joissa ei vielä ole kulttuurikasvatussuunnitelmaa tai se on tekeillä, korostui kulttuurikasvatussuunnitelman joustavuuden tarve. Suunnitelma nähtiin vastauksissa lähtökohtaisesti hyväksi työkaluksi, mutta paikoin joustamattomaksi. Ongelmaksi koettiin esimerkiksi suunnitelman liiallinen sitovuus väärissä paikoissa, esimerkiksi sen voimassaoloajan suhteen. Lisäksi ongelmallisena nähtiin suunnitelman toteuttajien valintaan liittyvät seikat, esimerkiksi jo vakiintuneiden lastenkulttuuritoimintojen pois jättäminen suunnitelmasta tai vastaavasti palveluntarjoajien nimeäminen suunnitelmaan jo ennakolta.

5 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Kulttuurikasvatussuunnitelma on dokumentti, joka täydentää koulujen taide- ja kulttuuriopetusta ja jonka tavoitteena on taata laadukas ja monipuolinen taide- ja kulttuurikasvatus kaikille peruskoululaisille. Peruskoulun ohella kulttuurikasvatussuunnitelmia on käytössä myös varhaiskasvatuksessa ja toisen asteen opetuksessa. Vuonna 2024 liki 80 prosentissa Suomen kunnista oli käytössä kulttuurikasvatussuunnitelma. Suunnitelmia edistävän Suomen lastenkulttuuriliiton tavoite on saada suunnitelma jokaiseen Suomen kuntaan.

Tässä selvityksessä tarkasteltiin kulttuurikasvatussuunnitelmien toteuttamista suomalaisissa kunnissa. Selvityksen keskeiset kysymykset liittyivät suunnitelman laatimiseen ja päivittämiseen, kunnan kulttuuritoimen ja opetustoimen sekä laajemmin paikallisten taide- ja kulttuurialan toimijoiden ja opetusalan toimijoiden väliseen yhteistyöhön ja yhteistyön kehittämiseen, suunnitelmien velvoittavuuteen ja seurantaan sekä suunnitelman rahoituksen haasteisiin. Lisäksi selvitettiin taide- ja kulttuurialan toimijoiden ja opetusalan toimijoiden välistä yhteistyötä niissä kunnissa, joissa suunnitelma ei ole käytössä.

Tulosten perusteella kulttuurikasvatussuunnitelmien keskeiset haasteet ja kehittämistarpeet koskevat niiden rahoitusta, taide- ja kulttuurialan ja opetusalan toimijoiden yhteistyön suunnitelmallisuutta ja systematisointia sekä tarvetta kehittää suunnitelmien seuranta ja toteutumisen arviointia. Lisää erityisesti laadullista tietoa tarvittaisiin kulttuurikasvatussuunnitelmien vaikuttavuudesta. Parannettavaa on myös kuntapäätäjien ja opetustoimijoiden asenteissa kulttuuria ja taidekasvatusta kohtaan.

Suurimmassa osassa kuntia on taho, joka koordinoi koulujen ja taide- ja kulttuurialan toimijoiden välistä yhteistyötä. Yleisimmin tästä vastaa kunnan kulttuuritoimi tai -palvelut. Yhteistyö kulttuuri- ja opetustoimijoiden välillä koetaan pääosin onnistuneeksi ja kulttuurikasvatussuunnitelmien koetaan syventäneen yhteistyötä toimialojen välillä, mutta kehittämistarpeitakin on. Yhteistyön systemaattisuuden ja suunnitelmallisuuden parantamisen ohella keskeisiä kehityskohteita ovat suunnitelman toteuttamisen resursointi sekä vastuiden ja tavoitteiden selkeyttäminen. Suunnitelmat ovat monipuolistaneet kouluissa annettavaa taide- ja kulttuurikasvatusta ja tehneet siitä tavoitteellisempaa. Suunnitelmien tavoitteiden tulisi kuitenkin kytkeytyä vielä kiinteämmin sekä koulujen että suunnitelmaa toteuttavien taide- ja kulttuurialan toimijoiden työhön ja keskustelua yhteisistä tavoitteista tulisi käydä tiiviimmin.

Kulttuurikasvatussuunnitelmien rahoitus vaihtelee kunnittain ja yleisellä tasolla kuntien heikko taloudellinen tilanne ja sopeutustoimet heijastuvat myös kulttuurikasvatussuunnitelmien toteuttamiseen. Rahoitus onkin yksi kulttuurikasvatussuunnitelmien suurimmista haasteista. Taloudelliset resurssit vaikuttavat vahvasti paitsi suunnitelmien toteuttamiseen ja sisältöön, myös sen koordinointiin, seurantaan ja toteutumisen arviointiin. Kuntien budjetointi tapahtuu usein vuosittain, mikä voi aiheuttaa haasteita pitkän aikavälin suunnittelulle. Kunnat etsivät tällä hetkellä suunnitelman toteuttamiseen lisärahoitusta hankkeista ja yksityisiltä rahoittajilta. Hankemuotoinen toiminta on kuitenkin monesti heikko ratkaisu toiminnan jatkuvuudelle ja pitkäjänteisyydelle. Rahoituksen haasteisiin pyritään vastaamaan myös yhteistyöllä muiden kuntien kanssa sekä alueellisen toiminnan kehittämällä.

Kulttuurikasvatussuunnitelman tavoitteiden toteutumista seurataan kunnissa monin eri tavoin, kuten yhteistyöryhmien, johtoryhmien ja säännöllisten tapaamisten avulla. Monissa kunnissa kerätään etenkin numeraalista tietoa, kuten osallistuja- ja toteutuneiden tapahtumien määriä. Talousarvioista seurataan, käytetäänkö määrärahaa suunnitelman mukaisesti. Sen sijaan vähemmän kerätään laadullista tietoa suunnitelman tavoitteiden toteutumisesta ja kulttuurikasvatussuunnitelmien vaikuttavuudesta esimerkiksi lasten ja nuorten näkökulmasta.

Kulttuurikasvatussuunnitelmien ja niiden tavoitteiden toteutumisen seurantaan tarvitaan konkreettisia mekanismeja ja työkaluja. Niiden tulisi olla riittävän yksinkertaisia, jotta ne sopisivat kaikenkokoisiin ja resursseiltaan erilaisiin kuntiin. Suunnitelmien toteutumista koskevan arvioinnin kehittäminen onkin keskeisen tärkeää tulevaisuudessa. Tarkempaa tietoa suunnitelman toteutumisesta tarvittaisiin erityisesti kouluista. Tässä voisi olla mahdollista kehittää esimerkiksi Suomen lastenkulttuuriliiton valtakunnallista ohjausta ja neuvontaa kunnille. Seurannassa voisi toimia esimerkiksi check list-tyyppinen työkalu suunnitelman koordinoimiseen ja seurantaan, missä keskityttäisiin erityisesti suunnitelman tavoitteiden toteutumisen arviointiin sekä yhteistyön kehittämiseen kunnan opetustoimen ja koulujen kanssa.

Kulttuurikasvatussuunnitelmien velvoittavuuden tarpeesta on puhuttu viime aikoina julkisessa kulttuuripoliittisessa keskustelussa, esimerkiksi Kulttuuripoliittiseen selontekoon liittyvissä keskustelutilaisuuksissa. Tällä hetkellä kulttuurikasvatussuunnitelma mainitaan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa paikallisena opetussuunnitelmaa täydentävänä suunnitelmana, josta opetuksen järjestäjä päättää. Suunnitelma laatiminen ei ole pakollista, mutta koulutuksen järjestäjiä kannustetaan yhteistyöhön paikallisten kulttuuritoimijoiden

kanssa. Tähän kyselyyn vastanneista henkilöistä enemmistö (70 %) ilmoitti, että kulttuurikasvatussuunnitelma on osa perusopetuksen opetussuunnitelmaa omassa kunnassa. Selvityksen perusteella kunnat ovat kuitenkin näkemyksiltään varsin jakautuneet suhteessa kulttuurikasvatussuunnitelman velvoittavuuteen. Myös se mitä paikallisen opetussuunnitelman velvoittavuus käytännössä tarkoittaa, vaihtelee vastausten perusteella kunnittain. Jos kulttuurikasvatussuunnitelma olisi lakisääteinen osa perusopetuksen opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöä, sen toteuttaminen olisi pakollista. Nykyisellään toteutus on kuntien tahdosta ja rahoituksesta kiinni eikä taide- ja kulttuurikasvatuksen merkitystä aina ymmärretä kunnissa riittävästi päätöksentekotasolla. Vahvempi velvoittavuus tukisi suunnitelmien toteutusta, lisäisi koulujen sekä lasten ja nuorten välistä tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä vahvistaisi kulttuurin asemaa opetuksessa. Velvoittavuuden toivotaan myös lisäävän ja turvaavan toiminnan resursseja ja vahvistavan siten kulttuuripalvelujen saavutettavuutta.

Velvoittavuuden lisäämistä myös vastustetaan. Nykyiset käytännöt koetaan toimiviksi ilman lisävelvoitteita, ja joustavuus mahdollistaa paremman sovitamisen paikallisiin resursseihin. Kouluilla on jo ennestään paljon lakisääteisiä velvoitteita, eikä kulttuurikasvatussuunnitelman velvoittavuus kuntien kokemusten mukaan automaattisesti parantaisi sen toteutusta tai seuranta. Lisäksi resurssien puute nähdään ongelmana, sillä ilman lisärahoitusta velvoittavuus voi jäädä pelkäksi muodollisuudeksi. Suunnitelmien sisällön ja toteutuksen joustavuutta peräänkuulutetaan erityisesti niissä kunnissa, joissa ei vielä ole käytössä kulttuurikasvatussuunnitelmaa. Näissä kunnissa suhtaudutaan myös kielteisimmin suunnitelman velvoittavuuteen.

Velvoittavuuteen liittyy suoraan myös valtakunnallisen ohjauksen ja linjausten rooli ja merkitys. Nykyistä vahvempi valtakunnallinen ohjaus ja linjaukset, esimerkiksi opetussuunnitelman perusteiden ohjaavan roolin vahvistaminen, vahvistaisi kulttuurikasvatussuunnitelmien asemaa eri puolilla Suomea. Valtakunnallisten linjausten hyvänä puolena pidetään juuri edellä mainittua yhdenvertaisuuden toteutumista. Velvoittavuus ja vahvempi valtakunnallinen ohjaus ja linjaukset tulisi kuitenkin suunnitella siten, että ne ottavat huomioon kuntien heterogeenisyyden ja turvaisivat kuntien liikkumavaran järjestää ja toteuttaa kulttuurikasvatusta.

Kulttuurikasvatussuunnitelma on olemassa oleva, laajasti käytetty ja monissa kunnissa vakiintunut toimintamalli, jonka avulla organisoidaan ja toteutetaan kulttuurikasvatusta yhteistyössä opetusalan ja kulttuurialan kesken. Suunnitelma tukee lasten ja nuorten oikeutta ja yhdenvertaisia mahdollisuuksia osallistua

taiteeseen ja kulttuuriin ja se on tutkimuksen mukaan tärkein ja keskeisin yhteistyön väline koulujen ja kulttuurialan toimijoiden välillä. Siksi on tärkeää tukea ja resursoida toimintamallia entistä vahvemmin sekä edelleen kehittää kulttuurikasvatussuunnitelmia koskevaa ohjausta, seurantaa ja vaikuttavuuden arviointia kansallisesti ja paikallisesti.

Tutkimus- ja kehittämistarpeet

Kulttuurikasvatussuunnitelmien systemaattinen vaikuttavuusarviointi ja seuranta on tällä hetkellä vähäistä. Jotta sitä voi kehittää kuntatasolla, tarvitaan myös valtakunnallista tiedonkeruuta. Systemaattinen tiedonkeruu ja raportointi tukee kulttuurikasvatussuunnitelmia edistämistä ja hyödyttää myös aiheen tutkimusta. Tiedonkeruun tulisi huomioida laadulliset näkökulmat ja tuoda esiin suunnitelmien merkitystä lasten ja nuorten yhdenvertaisen osallistumisen edistämässä. Säännöllinen perustiedonkeruu kulttuurikasvatussuunnitelmien toteuttamisesta on keskeisen tärkeää, kun suunnitelmien vaikuttavuutta halutaan vahvistaa. Säännöllistä seurantaa toteuttaa tällä hetkellä Suomen lastenkulttuuriliitto. Edellyttää pohdintaa ja tutkimuksellista kehittämistyötä, mikä tulisi olla tiedonkeruun vuosittainen perustaso ja resursointi. Vaikuttavuuden näkökulmasta keskeistä on pohdittava, mitkä kysymykset ja indikaattorit kertovat suunnitelmien ja niiden keskeisimpien tavoitteiden toteutumisesta kunnissa ottaen huomioon suunnitelmien ja kuntien keskinäinen erilaisuus.

Kulttuurikasvatussuunnitelmia koskevalle vaikuttavuustutkimukselle on tarvetta. Vaikuttavuustutkimuksen kautta olisi myös mahdollista löytää seurannan välineitä ja indikaattoreita, jotka parhaiten kertoisivat suunnitelmien laajemmasta toteutumisesta. Tämän selvityksen tulosten pohjalta esille nousseita tutkimustarpeita ovat muun muassa:

- Suunnitelmien merkitys oppilaille: miten kulttuurikasvatussuunnitelmat vaikuttavat oppilaiden hyvinvointiin, osallisuuteen ja kulttuurisuhteeseen.
- Arviointi kulttuurikasvatussuunnitelmien merkityksestä kulttuurin yhdenvertaisen saavutettavuuden edistämässä kunnissa.
- Kuntien resursointi ja suunnitelman velvoittavuus: miten velvoittavuus käytännössä vaikuttaa kulttuurikasvatussuunnitelmien toteutukseen ja toteutumisen seurantaan kunnissa; miten kuntien resurssit vaikuttavat ja tukevat toimintaa.
- Valtakunnallisen koordinaation rooli kulttuurikasvatussuunnitelmien laadun ja yhtenäisyyden parantamisessa.

- Kulttuurikasvatussuunnitelmat erilaisissa kunnissa: pienten kuntien sekä haja-asutusalueiden mahdollisuudet ja haasteet toteuttaa kulttuurikasvatussuunnitelmaa.
- Yhteistyömallit ja pedagoginen kehittäminen: opetusalan toimijoiden ja kulttuurialan toimijoiden välisen yhteistyön parhaat käytännöt; opetussuunnitelmayhteyden vahvistaminen ja kulttuurikasvatuksen integroiminen entistä tiiviimmin opetuksen sisältöihin ja tavoitteisiin; kulttuuritoimijoiden pedagogisen osaamisen vahvistaminen.
- Taide- ja kulttuuritoimijoiden työllisyysvaikutukset: suunnitelmien vaikutus paikallisten taiteilijoiden ja kulttuuritoimijoiden työllisyyteen ja toimeentuloon.
- Kansainvälinen vertaileva tarkastelu maista, joissa kulttuurikasvatuksen rooli on vahva perusopetuksessa.

LÄHTEET

- Anttila, E. (2021). Tasa-arvo peruskoulun taidekasvatuksessa: Avaimia kestäviin ratkaisuihin. *Finnish Journal of Music Education*, 24(2), s. 104–126.
https://taju.uniarts.fi/bitstream/handle/10024/7426/Anttila_Eeva_Tasa-arvo_peruskoulun_taidekasvatuksessa_CopyeditCorrected_EA.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Anttila, E., Jaakonaho, L., Juntunen, M-L., Martin, M., Nikkanen, H., Saastamoinen, R. & Turpeinen, I. (2017). *Peruskoulu: Suomen suurin kulttuurikeskus*. ArtsEqual Policy Brief 2/2017.
<https://www.artsequal.fi/documents/14230/0/Koulu+kulttuurikeskus+PB/6539bc7d-4c69-4d62-a90f-91a0d12f6e6b>
- Fancourt D. & Finn S. (2019). *What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? A scoping review*. WHO Regional Office for Europe. (Health Evidence Network HEN Synthesis Report 67).
<https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/329834/9789289054553-eng.pdf%20?sequence=3>
- Hasselblatt, H. (2023). *Koulujen ja taidetoimijoiden yhteistyö kulttuurikasvatussuunnitelmassa. Kehittämiskohteena Porvoon suomenkieliset peruskoulut*. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto.
https://jyx.jyu.fi/jyx/Record/jyx_123456789_87691
- Laitinen, E. (2022). *Ylimääräinen asiakirja vai käytännön työkalu? Kulttuurikasvatussuunnitelmille annettuja merkityksiä kuntien kulttuuritoiminnassa*. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto.
https://jyx.jyu.fi/jyx/Record/jyx_123456789_81334
- Kuusento, J. (2009). ”Näin syntyi Turun kulttuuripolku” Teoksessa Aro, A., Hartikainen, M., Hollo, M., Järnefelt, H., Kauppinen, E., Ketonen, H., Manninen, M., Pietilä, M. & Sinko, P. (Toim.) (2009) *Taide ja Taito kiinni elämässä! TaiTai Taide- ja taitokasvatus*. s. 103–108. Opetushallitus. Edita Prima Oy.
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/49220_taide_ja_taito.pdf
- Opetushallitus (2014a). *Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014*.
<https://eperusteet.opintopolku.fi/eperusteet-service/api/dokumentit/9407084>
- Opetushallitus (2014b). *Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014*. Määräykset ja ohjeet 2014:96. Next Print Oy.

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen_opetus_suunnitelman_perusteet_2014.pdf

Pettersson, E. (2022). *Yhdenvertaisuuden edistäminen lastenkulttuurin alueella - työkaluina kulttuurikasvatussuunnitelmat ja verkostoyhteistyö*.

Opinnäytetyö. Metropolia Ammattikorkeakoulu.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/788553/Pettersson_Eeva.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Pääjoki, T. (2021). *Kristallikruunuja ja samettiverhoja: koulut ja taidetoimijat yhteistyössä Taidetestaajat-hankkeessa*. Taideyliopiston

Teatterikorkeakoulu.

https://taju.uniarts.fi/bitstream/handle/10024/7275/Kokos_09_2021.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Seirala, V. (2012). *Eläköön taidekasvatus!* Kuntaliiton verkkojulkaisu. Suomen kuntaliitto. <https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2012/1460-elakoon-taidekasvatus>

Setälä, P., Tiainen-Niemistö, M. & Vesikansa, S. (Toim.) (2016). *Lastenkulttuurin laatukäsikirja*. Suomen lastenkulttuurikeskusten liitto. Painotalo Trinket Oy.

<https://lastenkulttuuri.fi/wp-content/uploads/2022/12/laatukasikirja.pdf>

Valtioneuvosto (2024). *Kulttuuripoliittinen selonteko*. Valtioneuvoston julkaisuja 2024:55.

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165946/VN_2024_55.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Valtioneuvosto (2021). *Valtioneuvoston koulutuspoliittinen selonteko*.

Valtioneuvoston julkaisuja 2021:24.

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162995/VN_2021_24.pdf?sequence=1&isAllowed=y

YK:n yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus (1948).

<https://ihmisoikeusliitto.fi/ihmisoikeudet/ihmisoikeuksien-julistus/>

Yleissopimus lapsen oikeuksista (60/1991).

https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1991/19910060/19910060_2

LIITE 1

Kysely kuntien kulttuurikasvatussuunnitelmista

Hyvä vastaanottaja,

Kulttuurikasvatussuunnitelma on kunnan tai alueen suunnitelma siitä, miten kulttuuri-, taide- ja kulttuuriperintökasvatusta toteutetaan kunnassa tai alueella osana opetusta. Vuonna 2023 yhteensä 219 suomalaisessa kunnassa oli käytössä kulttuurikasvatussuunnitelma. Kunnat päättävät itsenäisesti tavoista ja käytännöistä organisoida ja toteuttaa kulttuurikasvatussuunnitelmaa.

Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore toteuttaa vuosien 2024–2025 aikana selvityksen kuntien kulttuurikasvatussuunnitelmista. Tämä kysely on osa selvitystyötä, ja siinä tarkastellaan kulttuurikasvatussuunnitelmien toteuttamista erityisesti yhteistyön, kehittämisen ja ohjauksen näkökulmista. Toimeksiannon rahoittaa opetus- ja kulttuuriministeriön.

Kysely on suunnattu kuntien kulttuurikasvatussuunnitelmista vastaaville ja sen parissa toimiville henkilöille eri toimialoilla. Voit tarvittaessa välittää kyselyä eteenpäin sopivaksi katsomallesi henkilölle. Toivomme, että kyselyyn vastaavat myös kunnat, joissa ei ole kulttuurikasvatussuunnitelmaa.

Lomaketta ei tarvitse täyttää kerralla: voit painaa sivun lopussa olevaa "Tallenna ja jatka myöhemmin" -painiketta.

Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti, eikä niihin yhdistetä sähköpostiosoitettasi. Tulokset raportoidaan niin, ettei yksittäistä vastaajaa tai kuntaa pysty tunnistamaan. Selvityksen loppuraportti julkaistaan keväällä 2024.

Kulttuurikasvatussuunnitelmia koskevan tutkimushankkeen [tietosuojaseloste](#).

Toivomme vastauksia 5.12.2024 mennessä.

Kiitos vastauksistasi!

Lisätietoja:

Emmi Lahtinen, tutkija, Cupore, emmi.lahtinen[at]cupore.fi

Anna Kanerva, erikoistutkija, Cupore, anna.kanerva[at]cupore.fi

Taustatiedot

1. Kunta

2. Maakunta

3. Vastaajan toimiala

- Opetus ja koulutus
- Kulttuuri
- Jokin muu, mikä? _____
- En osaa sanoa

4. Tehtävänimikkeesi

Kulttuurikasvatussuunnitelmat kunnissa

5. Onko kunnassanne voimassa olevaa kulttuurikasvatussuunnitelmaa?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

5.1 Millaista yhteistyötä koulut ja taide- ja kulttuuritoimijat tekevät kunnassanne?

5.2 Onko kunnassa tahoa, joka koordinoi koulujen ja taide- ja kulttuuritoimijoiden välistä yhteistyötä?

- Kyllä, mikä? _____
- Ei
- En osaa sanoa

5.3 Hyötyisikö koulujen ja taide- ja kulttuuritoimijoiden välinen yhteistyö kulttuurikasvatussuunnitelmasta?

- Kyllä, miksi? _____
- Ei, miksi? _____
- En osaa sanoa, miksi? _____

5.4 Tulisiko yhteistyön koulujen ja taide- ja kulttuuritoimijoiden välillä olla mielestänne velvoittavaa?

- Kyllä, miksi? _____
- Ei, miksi? _____
- En osaa sanoa, miksi? _____

6. Onko kulttuurikasvatussuunnitelma liitetty osaksi kunnan paikallista opetussuunnitelmaa? Voit valita useita vaihtoehtoja.

- Kyllä, perusopetuksessa

Kyllä, varhaiskasvatuksessa

Ei

En osaa sanoa

6.1 Tulisiko suunnitelma liittää osaksi paikallista opetussuunnitelmaa, jotta se olisi velvoittava?

Kyllä, miksi?

Ei, miksi?

En osaa sanoa, miksi?

6.2. Miten kulttuurikasvatussuunnitelman velvoittavuuden toteutumista ja paikalliseen opetussuunnitelmaan asetettujen tavoitteiden toteutumista seurataan kunnassa?

7. Hyötyisikö kulttuurikasvatussuunnitelmien toteuttaminen vahvemmassa valtakunnallisesta ohjauksesta ja linjauksista?

Kyllä

Ei

En osaa sanoa

8. Tässä voit kommentoida tai antaa lisätietoja halutessasi

Kulttuurikasvatussuunnitelmien toteuttaminen ja yhteistyö

9. Mitkä toimialat osallistuvat kulttuurikasvatussuunnitelman laatimiseen kunnassa? Voit valita useita vaihtoehtoja.

- Opetus ja koulutus
- Kulttuuri
- Jokin muu, mikä? _____
- En osaa sanoa

10. Miten kulttuurikasvatussuunnitelman toteuttamiseen osallistuvat taide- ja kulttuuritoimijat kunnassa valitaan? Kuka asiasta päättää?

11. Minkälaisia toimintamalleja kunnassa on käytössä yhteistyöstä ja vastuista sopimiseen taide- ja kulttuuritoimijoiden kanssa? Voit valita useita vaihtoehtoja.

- Sopimukset
- Säännölliset tapaamiset
- Yhteistyöryhmät
- Muu käytäntö, mikä? _____

12. Minkälaisia toimintamalleja kunnassa on käytössä yhteistyöstä ja vastuista sopimiseen opetustoimijoiden ja koulujen kanssa? Voit valita useita vaihtoehtoja.

- Sopimukset
- Säännölliset tapaamiset
- Yhteistyöryhmät
- Muu käytäntö, mikä? _____

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	En samaa enkä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
Kulttuurikasvatussuunnitelma on syventänyt koulujen ja taide- ja kulttuuritoimijoiden välistä yhteistyötä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

15. Miten taide- ja kulttuuritoimijoiden ja opetustoimijoiden välistä yhteistyötä voisi mielestänne kehittää?

16. Miten kulttuurikasvatussuunnitelman toteuttaminen rahoitetaan kunnassa? Miten rahoitus jakautuu eri toimialoille ja toimijoille?

17. Minkälaisia haasteita rahoitukseen liittyy ja miten haasteita on ratkaistu?

Kulttuurikasvatussuunnitelmien kehittäminen

18. Mitkä toimialat osallistuvat kunnassanne kulttuurikasvatussuunnitelmien päivittämiseen ja kehittämiseen? Voit valita useita vaihtoehtoja.

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	En samaa enkä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
Kulttuurikasvatussuunnitelman tavoitteet on kytketty selkeästi koulujen opetussuunnitelmiin.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Opetustoimijoiden ja taide- ja kulttuuritoimijoiden väliset vastuut ja velvollisuudet ovat selkeät.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Taide- ja kulttuuritoimijoilla sekä opetustoimijoilla on taide- ja kulttuurivierailuista yhteinen pedagoginen näkemys.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

21. Onko jotain muuta, mitä haluaisitte sanoa aiheesta? Tässä voitte antaa lisätietoja tai kommentoida kyselyä.

Muista lähettää vastauksesi painamalla Lähetä-nappia.